

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENTSEL YEŞİL ALANLARDA ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ENGELLİLER
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KEMERBURGAZ KENT
ORMANI ÖRNEĞİ

ESENGÜL ÇİL

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ERCAN GÖKYER

BARTIN-2024

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**KENTSEL YEŞİL ALANLARDA ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ENGELLİLER
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KEMERBURGAZ KENT ORMANI
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esengül ÇİL

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman : Doç. Dr. Ercan GÖKYER
Üye : Doç. Dr. Ömer Lütfü ÇORBACI
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bayram Niyami NAYİM

BARTIN-2024

KABUL VE ONAY

Esengül ÇİL tarafından hazırlanan “KENTSEL YEŞİL ALANLARDA ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ENGELLİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KEMERBURGAZ KENT ORMANI ÖRNEĞİ” başlıklı bu çalışma, 16.08.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ercan GÖKYER .....

Üye : Doç.Dr. Ömer Lütfü ÇORBACI .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bayram Niyami NAYİM .....

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitimi Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Sabri GÖK
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr.Ercan GÖKYER danışmanlığında hazırlamış olduğum “KENTSEL YEŞİL ALANLARDA ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ENGELLİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KEMERBURGAZ KENT ORMANI ÖRNEĞİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

20.09.2024

Esengül ÇİL

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans öğrenimim süresince gerek ders dönemimde gerek tez konusunun seçiminden sonuçlandırılmasına kadar tüm aşamalarda benim yanımda olup, bilimsel destek ve katkılarıyla yol gösteren Prof. Dr. Yasin DÖNMEZ hocama ve danışman hocam Doç. Dr. Ercan GÖKYER'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, hazırlamış olduğum tez çalışmasına getirmiş oldukları öneri, yorum ve önemli katkıları olan tez jüri üyelerine teşekkür ederim.

Esengül ÇİL

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KENTSEL YEŞİL ALANLARDA ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ENGELLİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KEMERBURGAZ KENT ORMANI ÖRNEĞİ

Esengül ÇİL

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ercan GÖKYER

Bartın-2024, sayfa: 60

Günümüz yaşam koşullarında kentsel yeşil alanların önemi daha iyi anlaşılır hale gelmiştir. Her yaşta sağlıklı ve engelli bireylerin kullanımına sunulan bu alanlar, ekolojik özelliklerinin yanında aktif ve/veya pasif rekreasyon faaliyetlerine olanak sağlama özellikleri sayesinde stres atma ve boş vakitleri geçirmede kullanılan en önemli alanlardır. Bu alanların ulaşılabilirliği ve engelli bireylerin de rahatlıkla kullanabilmeleri için gerekli olan standartlara göre tasarlanması ve uygulanması gereklidir.

Bu çalışmada İstanbul kentinin en önemli açık yeşil alanlarından birisi olan Kemerburgaz kent ormanı özelinde görme, işitme ve ortopedik engelli bireylerin alana ve alandaki çeşitli kullanımlara erişebilirliği konusunda bir değerlendirme yapılmış ve yorumlanmıştır. Bu kadar büyük ve donanım açısından kapsamlı bir kent parkında, spor aletleri ve çocuk oyun aletlerinin engelli bireyler tarafından yeterince kullanılmaması önemli bir eksiklik olarak tespit edilmiştir. Engelli dostu yeşil alanlar oluşturmanın gereklerinden olan duymasanabilir yüzeyler, sesli uyarıcı ve yönlendiricilerin eksikliği ve giderilme önerisi de bu tez çalışmasının tespitlerindedir.

Anahtar Kelimeler: Engelsiz tasarım, kemerburgaz kent ormanı, kentsel yeşil alan.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

EVALUATION OF ACCESSIBILITY IN URBAN GREEN AREAS FOR DISABLED PEOPLE: CASE OF KEMERBURGAZ URBAN FOREST

Esengül ÇİL

Bartın University

Graduate School

Department of Landscape Architecture

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ercan GÖKYER

Bartın-2024, pp: 60

In today's living conditions, the importance of urban green spaces has become better understood. These areas, which are offered to the use of healthy and disabled individuals of all ages, are the most important areas used for stress relief and leisure time thanks to their design features and active and / or passive recreation areas. These areas should be designed and implemented according to the standards required for the accessibility of these areas and for disabled individuals to use them easily.

In this study, an evaluation was made and interpreted about the accessibility of visually and orthopedically disabled individuals in Kemerburgaz urban forest, one of the most important open green areas of Istanbul city. In such a large and well-equipped urban park, the lack of sports equipment and children's playground equipment for disabled individuals has been identified as an important deficiency.

Keywords: Barrier-Free design, kemerburgaz urban forest, urban green space

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	ii
BEYANNAME	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	3
2.1. Kentsel Açık ve Yeşil Alan Kavramı.....	3
2.2. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması	4
2.2.1. Kamusal (Genel) Açık-Yeşil Alanlar	4
2.2.2. Yarı-Özel Açık-Yeşil Alanlar	4
2.2.3. Özel Açık-Yeşil Alanlar	4
2.3. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Kente Faydaları.....	4
2.3.1. Çevresel Fayda	5
2.3.2. Ekonomik Fayda	6
2.3.3. Sosyal Fayda	6
2.3.4. Fiziksel Aktivite ve Psikolojik Fayda	6
2.4. Engelli ve Engellilik Tanımı.....	7
2.5. Engellilerin Sınıflandırılması ve Engel Türlerine Yönelik Özellikler	8
2.5.1. Görme Engelliler	8
2.5.2. İşitme Engelliler	9
2.5.3. Ortopedik ve Süreğen Hastalığı Olanlar	9
2.5.5. Öğrenme Güçlüğü Olanlar.....	10
2.5.6. Üstün Zekâlı ve Özel Yetenekliler	11
2.5.7. Duygusal ve Davranış Bozukluğu Olanlar.....	11
2.6. Ortopedik ve Görme Engelli Bireylere Yönelik Dış Mekân Tasarımlarındaki Yasal Düzenlemeler	12

2.7. Ortopedik ve Görme Engelli Bireylere Yönelik Dış Mekân Tasarım İlkeleri .	14
2.8. Ortopedik ve Görme Engelli Bireyler İçin Dış Mekân Kullanım Alanları ve Standartları	15
2.8.1. Bina Girişleri	15
2.8.2. Rampalar	17
2.8.3. İşaret ve Yönlendiriciler	18
2.8.4. Otoparklar	20
2.8.5. Yollar ve Kaldırımlar	21
2.8.6. Yüzey Elemanları	22
2.8.7. Park Donatıları.....	23
2.9. Erişilebilirlik.....	24
3. MATERYAL VE METOT	26
3.1. Materyal.....	26
3.2. Metot	27
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	32
4.1. Bina Girişleri	35
4.2. Rampalar	35
4.3. İşaret ve Yönlendiriciler	37
4.4. Otoparklar	38
4.5. Yollar ve Kaldırımlar	39
4.6. Yüzey Elemanları	42
4.7. Park Donatıları.....	43
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	46
5.1. Bina Girişleri	49
5.2. Rampalar	49
5.3. İşaret ve Yönlendiriciler.....	50
5.4. Otoparklar	50
5.5. Yollar ve Kaldırımlar ile Yüzey Elemanları	51
5.6. Park Donatıları	52
KAYNAKLAR.....	54
ÖZGEÇMİŞ	60

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
2.1: Engelliler için tasarlanmış bina girişler.....	15
2.2: Tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun bina giriş rampası .	16
2.3: Engelliler için tasarlanmış bina girişi örnekleri	17
2.4: Engelliler için tasarlanmış rampa örnekleri	18
2.5: Engelliler için tasarlanmış yönlendirici ve levha örnekleri.....	19
2.6: Engelliler için tasarlanmış otopark örnekleri	21
2.7: Engelliler için tasarlanmış kaldırım ve yaya geçidi örnekleri.....	22
2.8: Engelliler için tasarlanmış hissedilir yüzey örnekleri	23
3.1: Kemerburgaz kent ormanının lokasyon haritası	26
3.2: Mağlova su kemeri.....	27
3.3: Yöntem akış şeması.....	28
4.1: Kemerburgaz kent ormanı rekreasyon planı	32
4.2: Mescit ve gezici WC	35
4.3: Bina girişlerine ait rampalar.....	36
4.4: Rampa örnekleri	37
4.5: Yönlendiriciler	38
4.6: Otoparklar	39
4.7: Yolların genel durumları	40
4.8: Çalışma alanındaki elverişsiz kaldırımlar	41
4.9: Yolların genel durumları	41
4.10: Alanda bazı üstü örtülü dinlenme mekanlarının girişleri.....	42
4.11: Yüzey elemanları	42
4.12: Farklı büyüklükteki oturma alanları.....	43
4.13: Bank ve oyun alanı oturma birimleri	44
4.14: Alanda bazı donatılar	45
4.15: Aydınlatma birimleri.....	45

TABLULAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
2.1: Engellilik gruplandırması.....	8
2.2: Engelliler için eğitim sistemindeki yasal düzenlemeler.....	12
2.3: Engelliler için çalışma hayatıyla ilgili düzenlemeler.....	13
2.4: Engelliler için topluma dâhil olma ve ayrıcalıkla ilgili düzenlemeler.....	14
2.5: Engelliler için bina girişi düzenlemeleri.....	16
2.6: Engelliler için rampa düzenlemeleri.....	18
2.7: Engelliler için işaret ve yönlendirici ile ilgili düzenlemeler.....	19
2.8: Engelliler için otopark düzenlemeleri.....	20
3.1: Engelli bireyler için dış kullanım alanı ve standartları.....	28
5.1: Standartlar ve bulguların uygunluk karşılaştırması.....	44

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

KISALTMALAR

ENG.	: Engellilik
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü

1. GİRİŞ

Engelli olmak bir tercih olmadığı gibi, zorunluluk da değildir. Dünyaya gözünü açarken de olunabileceği gibi sonra da engelli olunabilir. Hangi durumda olursa olsun, engelli bireyler de yaşamın her anında hayata tutunmak amacıyla yaşadıkları mekanlardan faydalanmak durumundadırlar. Buna yönelik yapılan tasarımlarla, günümüzde açık ve kapalı mekanlarda kullanımlarını görmek mümkündür.

Kentlerde yaşayan engelli bireylerin ulaşımlarından, dinlenme mekanlarına kadar her alanda tasarımlar görmek mümkündür. Konu ile ilgili hazırlanan kanun, yönetmelik ve alınan diğer kararlar, bireylerin sosyal yaşamlarına bir katkı sağlamaktadır.

Parklar insanların dinlenme ihtiyaçlarının yanında, sosyalleşme imkanına da katkı sunmaktadır. İnsanların boş zamanlarında dinlenip vakit geçirdikleri bu alanlar, aynı zamanda engelli bireylerin de kullanımları için tasarlanmak durumundadırlar. Bu sebeple engelsiz park kelimesi son zamanlarda yapılan birçok çalışmada karşımıza çıkmaktadır. Otoparklardan, yollara dinlenme alanlarından, spor alanlarına kadar birçok alanda engellilerin de kullanımları için tasarımlar geliştirilmektedir.

Kemberburgaz Kent Ormanı, İstanbul'un önemli kentsel yeşil alanlarından biridir. 5.5 milyon m² alanı ile kente hizmet etmektedir. Sahip olduğu birimler ve açık yeşil alan miktarı ile yılın tüm günlerinde ziyaretçilerine farklı deneyimler sunmaktadır. İstanbul özelinde belirlenen bir kent ormanı olan Kemberburgaz Kent Ormanı'nda, kentsel yeşil alan donatılarının engelliler açısından incelenmesiyle, engellilere yönelik erişilebilirlik ve kullanılabilirliğin hangi düzeyde olduğunun araştırılması, alanda engelsiz tasarımlara uygun olarak sesli ikaz sistemleri, duyumsanabilir yüzeyler vb. önerilerle bu düzeyin artırılması ve farkındalık sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırma sorusu ve buna olarak geliştirilen alt sorular ile çalışma sonucunda ulaşılmaması beklenen hedefler şu şekilde belirlenmiştir.

Fiziksel, işitme ve görme engelli bireylerin kullanımı için tasarlanan ve uygulanan kentsel yeşil alan donatılarının, fiziksel, işitme ve görme engelli bireylerin erişilebilirliği açısından

belirlenen standartlara uygunluğu sağlanabilmiş mi? Varsa eksikler, mevcut donatıların revizesiyle giderilebilir mi?

Alt sorular: Araştırılması hedeflenen alana, engellilerin erişimi sağlanmış mı, ne ölçüde sağlanmış? Alanda donatılar engellilerin erişim ve kullanımına ne ölçüde uygun olarak planlanmış ve uygulanmış?

Hedefler: Aşağıda maddeler halinde verilmiş olan birimlerin engelsiz tasarım kriterlerine uygun yapılıp yapılmadığını belirlemek. Bu amaçla aşağıda belirtilen alanlar incelenecektir.

- Parklardaki sert zeminli açık alanlar-park içi yollar-rampa-merdivenler,
- Otoparklar, dinlenme cepleri, oyun alanları, spor alanları, kent mobilyaları (oturma bankları, aydınlatma elemanları, telefon kulübeleri),
- Parklardaki yumuşak zeminli alanlar (bitkilendirme alanları),
- Parklardaki su yüzeyleri çevresidir.
- Bitkisel tasarım alanlarının uygunluğunu araştırmaktır.

Tez kapsamında bu çalışmada, Kemerburgaz Kent Ormanı'nın, engelli bireylerin erişebilirliği yönünden irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma 5 ayrı aşamadan oluşmaktadır. 1. aşamada amaç ve hedefler belirlenmiştir 2. aşamada konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve konuya temel olan kanun, yönetmeliklerden engelli bireylerin kullanımına yönelik standartlara ulaşılmıştır. Ayrıca önemli terimlerin açıklamalarına yer verilmiştir. 3. aşamada ise konuya esas olan alan ve yöntemle ilişkin bilgilere yer verilmiştir. 4. aşamada alan araştırması yapılmış, Kemerburgaz Kent Ormanı'nın ne ölçüde bu standartlara uygun olduğu araştırılmıştır. 5. aşamada ise çalışmanın sonucu ve alana ilişkin öneriler belirtilmiştir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Bu bölümde, tezin konusunu içeren kavramlarla ilgili olarak literatür taranmış ve literatür özeti oluşturularak, tanımlara yer verilmiştir.

2.1. Kentsel Açık ve Yeşil Alan Kavramı

Kentler, kırsal alanların dışında, çalışma hayatı ile birlikte insanların zamanlarını nasıl geçireceklerine ilişkin yer alan mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Hayta, 2016). Kentleşme ise bir yerleşim biriminin kent haline gelmesini anlatmaktadır. Genel olarak kentleşme: Ekonomik gelişme ve sanayileşmeye bağlı olarak kent sayısının çoğalması ve günümüzdeki kentlerin büyümesi neticesi doğuran, toplum yapısında, yükselen oranda örgütlenme, uzmanlaşma ve işbölümü yaratan, kişi ilişki ve davranışlarında kentlere özgü farklılıklara neden olan bir nüfus birikimi süreci olarak yorumlanmaktadır (Keleş, 2002). Kentlerde yaşanan aşırı ve hızlı nüfus artışı başta çarpık kentleşme olmak üzere birçok sorununda beraberinde getirmiştir.

Kentlerdeki nüfus artışına paralel olarak kentlerin giderek büyümesiyle özellikle doğal çevreye olan baskı fazlalaşmıştır. Genellikle bu durum, tarım alanlarında, kent çeperlerinde dönüşüm, kent içinde ise açık yeşil alanlarda azalma şeklinde neticelenmiştir (Hasan ve Koç, 2021). Kentsel mekânlarda insan hayatı ve ihtiyaçları bakımından büyük önem taşıyan (Manavoğlu ve Ortaçesme, 2007). Kentlerin fiziksel yapıları ve kentlerde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarını gidermekte önemli kentsel öğeler içinde bulunan açık-yeşil alanlar araştırmacılar tarafından farklı tanımlanmıştır (Önen, 2015).

Açık alan kavramı, kent dokusunun önemli öğelerinden birisi olup, ulaşım alanları ve mimari yapı haricinde kalan açıklıklar ya da boş alanlar olarak yorumlanmaktadır. Yeşil alan kavramı ise, mevcut açık alanların bitkisel öğeler (otsu ve odunsu bitkiler), ile kombine edilmiş ya da kaplanmış yüzey alanları olarak ifade edilmektedir (Gül ve Küçük, 2011) Kentsel açık mekânlar; herkesin kullanımına açık, bireylerin farklı etkinlikler yapmasına fırsat sunan yumuşak ve sert zeminli alanlardan oluşan, kişilerin dinlenip sosyalleşebildikleri yeşil ve açık alanların tümü olarak tanımlanmaktadır (Akpınar, 2013).

2.2. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması

Kentsel açık alanlar mülkiyet ve kullanım durumlarına göre kamusal, yarı özel, özel açık yeşil alanlar şeklinde üç sınıfa ayrılmaktadır (Gezer vd., 2009).

2.2.1. Kamusal (Genel) Açık-Yeşil Alanlar

Kamusal açık alanlar toplumun faydalandığı ya da tüm rekreasyonel gereksinimlerin karşılandığı kamusal alanlardır (Budak, 2010). Koruluklar, mezarlıklar, kent ormanları, kent parkları, hayvanat bahçeleri, mahalle parkları, botanik bahçeleri, sergi, fuar alanları, bulvar, yol, rejüfler, spor alanı gibi yerler sayılabilir (Budak, 2010).

2.2.2. Yarı-Özel Açık-Yeşil Alanlar

Genellikle toplumun tümüyle faydalanamadığı yalnızca kurum ile kuruluş çalışanlarının ailesi ya da belirli bir kitle tarafından belirli koşullarda kullanıma açık alanlardır. Askeri alanlar, fabrika bahçeleri, kamu kurum ile kuruluşları, okullar vb. (Önder ve Polat, 2012).

2.2.3. Özel Açık-Yeşil Alanlar

Özel mülkiyetli çok ve tek katlı konutlar ya da tarım alanları, toplu konut alanları gibi yalnızca sahipleri ya da sakinleri tarafından kullanılan mekânlardır. Örneğin kentsel tarım bahçeleri, konut, toplu konut bahçeler, hobi bahçeleri, çatı ve teras bahçeleri, otel ve tatil köyleri bahçeleri, tesis bahçeleri vb. şeklinde sıralanabilir (Gül vd., 2020).

2.3. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Kente Faydaları

Kentsel yeşil mekânlar, sahip olduğu fonksiyonlar sebebiyle kent ve kentliler bakımından çok önemli doğal mekânlardır. Bununla birlikte bu alanlar işlevsel ve mekânsal niteliklerine bağlı olarak kent mekânında sosyal ve fiziksel çevre açısından yararlar üreten fonksiyon alanları görevindedir (Ceylan, 2007). Tarihten bugüne dek kentsel hayatın en

çok kullanılan alanı olan kentsel açık alanlar kent halkının aynası olup, yaşanan zamanı ve yerel kültürü yansıtır, kentlilerin ekonomik ve sosyal durumları hakkında bilgi verirler. Kentsel mekân bir etkileşim yeri olup çeşitli grupların olduğu, farklı kullanımların üzerinde toplandığı mekânlardır. Kentsel açık mekânlar aynı zamanda toplumsal gururun ve yerel kimliğin önemli bir bileşenidir (Kılıç, 2001). Açık ve yeşil mekânlar kentlinin fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamaktan, doğal zenginliklerin korunmasına, turizmin ilerlemesinden, konut alanları, sanayi ve ticaret alanları arasında tampon bölgeler oluşturmaya, taşıt ve yaya dolaşımını rahatlatmaya varıncaya kadar birçok işleve sahiptirler (Önder ve Kurtaslan, 2009). Yeşil alanların bireylere sunduğu yararları değişik yönlerden özetlemek gerekir ise (Yazıcı ve Aslan, 2017).

- Sosyal açıdan, kişilerin birbirleriyle ve doğayla bir araya gelmelerine imkân sunmaları,
- Sağlık yönünden, psikolojik ve sağlık bakımından fayda sağlamaları,
- Çevresel açıdan, doğal yaşamı destekleme, koruma ve çeşitliliğin çoğaltılması ile hava kalitesini yükseltilmesine katkı sağlar.

2.3.1. Çevresel Fayda

Kentsel açık-yeşil mekânlar kent halkına farklı avantajlar sağlamaktadır. Kentin fiziksel yapısına dâhil olan bütün alanların farklı işlevleri ile birlikte imar planlarında kullanım amaçları mevcuttur. Günümüzde istenilenlerin başında kişi başına düşmesi gereken yeşil alan miktarının fazla olması buna bağlı olarak da dağılımların dengeli olmasıdır (Özdamar, 2006). Bu mekânlar su ve toprağın korunmasına, havanın temizlenmesine, kentsel ve doğal çevrenin dengelenmesine (Kısak, 2021) fayda sağlamaktadır. Kentsel açık yeşil mekânlar şehirlerde iklim değişiminin oluşturduğu etkileri minimuma indirgeyebilecek önemli oluşumlar içindedir. Çünkü kentsel açık yeşil mekânlar; şehirlerde meydana gelen kentsel ısı adası etkisini düşürerek buharlaşma ve gölgeleme olanağı oluşturur. Sıcak günlerde bitkilendirilmiş yüzeylerde serinlik ve esinti etkisi oluşturur. Isı adalarınca tutulan yerel-küresel ortamdaki atmosfer bileşimini değiştiren kirletici ve karbonları filtreleyerek azaltır (Bayramoğlu ve Seyhan, 2019). Ekolojik işlevi ile kent içinde hava akımlarına olanak tanıyarak hava kirliliğinin azaltılmasında etkili olmaktadır (Ceylan, 2007). Kent makro formunda da ekosistem dengesinin sağlanmasına ve biyoçeşitliliğin korunup arttırılmasında önemli katkı sağlamaktadır (Beyazlı, 2021). Kent yaşamının önemli çevresel sorunlarından

biri de gürültü kirliliğidir. Kentlerde sanayi kuruluşları, ulaşım araçları, imalathaneler gürültü oluşturan başlıca etmenlerdir. Ortaya çıkan gürültü psikolojik rahatsızlıkların beraberinde solunum, sindirim ve kan dolaşımı üzerinde olumsuz fizyolojik etkilere neden olmaktadır. Açık yeşil mekânlar gürültüyü düşürür, bitkiler yeşil kitleleri ile gürültüyü absorbe ederek, çevre ve insan üzerindeki negatif etkisini azaltır ve giderir (Özdamar, 2006). Toprağın üst katmanını örtmek suretiyle su ve toprak koruyarak toprak verimliliğini yükseltir (Ceylan, 2007). Kitle ve sınır durumundaki yeşil alanlar şehrin kuruluşunu giderir. Seçkin mimari örneklerin daha da değerini artırıp kuşatırken, bazen mimarinin tek estetik şansı bitkilerle örtünmek olabilir. Bitkiler, kentin cansız ve yapay elemanları ile kontrast oluşturarak ışıklı, renkli, hareketli görünümü, mevsimlere bağlı renk nitelikleri ile şehrin peyzajına estetik açıdan değer katar (Özdamar, 2006).

2.3.2. Ekonomik Fayda

Açık-yeşil alanlar turizm ve iş olanağı sağlama, enerji tasarrufu sağlama, üretimi sağlama, çevresindeki konut ve arsa değerini yükseltme, gibi ekonomik fonksiyonlara sahiptir. Açık-yeşil mekanların ekonomik fonksiyonları özellikle enerji tasarrufu elde etme hususunda ön plana çıkmakta; yapılarda ısınma ya da serinleme maksatlı enerji kaybı ağaçların desteğiyle önemli oranda azalmaktadır (Kısak, 2021). Açık yeşil alanlar insanlarda huzur ve mutluluk hislerinin yanında, ticaret anlamında da kentlerin sektörel anlamda gelişmelerine katkılar sağlarlar (Ceylan, 2007). Ayrıca kente estetik değer kazandırır (Özdamar, 2006).

2.3.3. Sosyal Fayda

Yoğun iş hayatında sıkılan insanların, rahatladığı ve birbirleriyle sosyalleşme sağladıkları ortamlardır. Farklı kültüre sahip bireylerin toplanıp, etkileşim içinde oldukları yerler konumundadır (Pauya, 2021). İnsan ilişkilerini pozitif yönde etkileyerek kişilerin sosyalleşmesine imkân sağlar. Çevre ve doğa kavramlarının hususunda bilinçlendirme ve bilgilendirmede büyük rol oynar (Ceylan, 2007).

2.3.4. Fiziksel Aktivite ve Psikolojik Fayda

Açık-yeşil alanlar insanların yalnız ya da grup olarak rekreasyonel etkinliklere katıldığı, farklı sosyal sınıfların birbirleriyle iletişim kurmasına olanak sunan yerlerdir. Bu yönüyle kentte yaşayan insanların kendini geliştirmesine, kent çocuklarına tabiat ile etkileşime girme fırsatı tanır, zihin, ruh ve fiziksel sağlık üzerindeki pozitif etkileriyle sağlıklı bir toplumun gelişimine destek olmaktadır (Aydemir, 2004) Doğa ve aynı anlamdaki yeşil alanlar kent insanını yürüyüşe ve gezintiye zorlar, yeşil alanda sıradan bir yürüyüş sağlıklı bir yorgunlukla neticelenir ve bu yorgunluk adeta bedensel ve ruhsal dinlenmenin koşullarını oluşturur (Onat, 1998). İnsanlarda stres ve kaygının azalmasına, insanlarda zihinsel ve fiziksel iyileşmelere destek olmaktadır (Anguruni ve Narayanan, 2017). Bazı çalışmalarda kentlerde açık ve yeşil alanların kalitesinin bireylerin fiziksel faaliyetleri üzerinde pozitif yönde bir etki oluşturduğu belirtilmiştir. Ball vd., (2001) ile Duncan ve Mummery (2005) yaptıkları çalışmalar neticesinde, temiz, bakımlı ve estetik yeşil alanlara sahip kentlerin, kişilerin fiziksel aktivite seviyelerini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir (Ökde, 2007). Yeşil alanlar hastalıkları önlemede ve sağlıklı bir yaşam sağlamada koşmak yürümek ve farklı fiziksel faaliyetler için alanlar oluşturmada büyük rol oynar. Aynı zamanda stres nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıkları da azaltırlar (Green vd., 2002). İnsan psikolojisine pozitif katkı sağlar; şehir ortamının stresinin olumsuz yanlarını düşürür. Kentsel mekânda daha insancıl ölçek olanağı sağlayarak ezikliği hafifletir ya da azaltır. Bitkilerin biçim, doku, renk, ölçü gibi nitelikleriyle insan psikolojisini sakinleştirerek insan hayatını kolaylaştırır ve anlam yükler. Binanın çevresindeki açık yeşil alanların en önemli nitelikleri bina kümelerinin birey üzerindeki psikolojik baskısını azaltarak, insan-plastik faktör ilişkisini ölçü açısından elverişli duruma getirir (Ceylan, 2007).

2.4. Engelli ve Engellilik Tanımı

Toplumda bazı insanlar doğuştan veya sonradan yaşadıkları kaza, hastalık, vb. durumlara bağlı olarak engelli olabilmektirler (Yenipazarlı, vd. 2020). Engellilik kavramını Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ‘Bedensel, ruhsal ve zihinsel niteliklerinden belirli bir ölçüde ve devamlı olarak görüntü ve işlev kaybına sebep olan organ eksikliği ya da bozukluğu neticesi bireyin normal yaşam gereklerine uyamama’ şeklinde tanımlamıştır (Yanikkerem ve Esmeray, 2017). Birleşmiş milletler, engelli tanımını “Normal bir insanın bireysel ya da sosyal hayatında kendi yapması gereken işleri, ruhsal ve bedensel yeteneklerindeki kalıtsal veya sonradan olma herhangi bir eksiklik neticesi yapamayanlar” şeklinde ifade etmiştir (Dünya Engelliler Vakfı, 2010). Engellilik ile ilgili tanımlar irdelendiğinde dört

kavramın sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu kavramlar “sakat”, “özürlü”, “engellilik” ve “bozukluk” kavramlarıdır (Öztürk, 2011). Sakat kavramı vücutsal bir noksanlık veya çalışamazlığı, özürlü ifadesi engelliliği yaşayan kişiyi, engellilik, faaliyetlere katılamama ve bu sebepten günlük yaşamı olağan bir şekilde yaşayamamayı ve bozukluk kavramı vücudun herhangi bir yerinde işlev noksanlığı olmasını ifade etmektedir (Ayan vd, 2014, s.1). Engelliler kent alanlarını kullanırken ve kent yolculuklarında ekonomik, psikolojik ve fiziksel engellerle karşılaşabilmektedirler (Kozan vd. 2018). Engelli insanların de diğer insanlardan kendilerini farklı hissetmeden başkaları ile eşit şekilde kentsel hayattan yararlanabilmesi önem taşımaktadır çünkü onların da kentsel hayata katılma hakkı vardır (Şat ve Göver, 2017). Engelli bireylerin dış mekanlarda ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde yapılacak olan düzenlemeler oldukça önemlidir. Psikolojik olarak kendilerini rahat hisseden bireyler, kent içinde kendilerini huzurlu hissetmelerine kolaylık sağlayacaktır. Aksi halde yanlış malzeme seçiminden, düzensiz ve/veya yanlış uygulamalar kendileri için pasif bir etki oluşturacaktır (Aygün vd., 2018).

2.5. Engellilerin Sınıflandırılması ve Engel Türlerine Yönelik Özellikler

Engellilik çeşitlerine ilişkin bilgiler Tablo 2.1'de verilmiştir. (Öztürk, 2011).

Tablo 2.1: Engellilik gruplandırması

Engellilik Sınıflandırması
• Ortopedik Eng.
• Dil ve konuşma Eng.
• Zihinsel Eng.
• İşitme Eng.
• Görme Eng.
• Süreğen hastalığa sahip olanlar

2.5.1. Görme Engelliler

Görme engeli; bir veya iki gözde kısmi veya hiç görememe durumu ya da görme bozukluğu olarak yorumlanmaktadır. Diğer yandan renk ve gece körlüğü olanlar, göz protezi kullanan da görme engelli olarak ifade edilmektedir (Yıldız vd. 2017). Görme engelli kişilerin,

dokunma ve işitme, koklama gibi başka duyularının, görebilen kişilerden daha kuvvetli olduğu bilinmektedir. Böylece yön-yol bulmaları kolaylaşabilmektedir (Spahiu, 2014). Görme engelli kişiler, rehber köpek kullanımı, modern teknoloji veya baston ile, sınırlı da olsa görmesinin sağlanmasıyla toplumda aktif rol oynayabilmektedir

2.5.2. İşitme Engelliler

İşitme kaybı, doğuştan ya da sonradan olan sorunlar sebebiyle işitme duyarlılığında ortaya çıkan azalmadır. İşitme engeli ise işitme hassasiyetindeki azalmanın kişilerde ortaya çıkardığı yetersizlik halidir (Sarp, 2013). İşitme engelliler “ağır işiten” ve “sağır” bireyler olarak iki grupta toplanmaktadır. İşitme kayıpları tüm düzeltmelere karşın 70 db“ den daha yüksek olan, normal yaşam ve faaliyetlerinde işitme gücünden yararlanamayacak biçimde özel eğitime gereksinim duyanlar “sağır” olarak tanımlanmaktadır. “Ağır işiten” insanlar, normal yaşam ve faaliyetlerinde; görsel bilgiler veren aletler, işitme cihazları ya da ortak dinleme donanımları gibi destek cihazlara bağlı olarak yaşayan bireylerdir (Spahiu, 2014). İşitme engelli kişiler, işitme kaybı sebebiyle çevredeki sesleri algılamakta zorluk çekmektedirler (Gürboğa ve Kargın, 2003).

İşiten ancak konuşamayan, konuşmak için cihaz kullananlar, gırtlığı alınanlar, kekemeler, damak-çene, dil-dudak yapısında bozukluk olanlar ise dil ve konuşma özürü kişiler olarak ifade edilmektedir. Farklı bir ifadeyle herhangi bir sebeple konuşamayan ya da konuşmanın ifadesinde bozukluk, hızında, akıcılığında, ses bozukluğu olan bireyler dil ve konuşma özürü kişilerdir (Aktuğ, 2008).

2.5.3. Ortopedik ve Süreğen Hastalığı Olanlar

Ortopedik hastalığı olanlar: İskelet ve kas sisteminde eksiklik, yetersizlik veya işlev kaybı olan insanlardır. Omurga, ayak, bacak, el, kol, parmakta, eksiklik, kısalık, fazlalık, hareket kısıtlılığı, yokluk, şekil bozukluğu, Serabral Palsi, spastikler kemik hastalığı, kas güçsüzlüğü, olanlar, felçliler ve sipina bifida olanlar bu grupta yer almaktadır (Aktuğ, 2008).

Süreğen hastalıklar: gelişim sürecinde, kişinin, sürekli tedavi ve bakım gerektiren hastalığı sebebiyle sosyal uyumunun ve eğitim performansının olumsuz yönde etkilenmesi durumudur (Bolat, 2018). Bireylerin çalışma kabiliyetlerini engelleyen sürekli tedavi ve bakım gerektiren hastalıklardır (Öztürk, 2011). Süreğen hastalıklar özür sınıflandırmasın da ayrı bir

alt başlık olarak bulunmaktadır. Toplam özürlülük oranı içerisinde bulunmakta fakat özellikleri incelenirken, diğer özür gruplarından ayrı olarak değerlendirilmiştir (Güvenç, 2014). Doğuştan kalp hastalıkları, doğuştan anomaliler, kanserler, epilepsi, kronik böbrek yetmezliği, hemofili, şeker hastalığı, kistik fibrozis, astım, Akdeniz anemisi, kalp-damar hastalıkları, deri ve cilt hastalıkları, idrar yolları, sindirim sistemi hastalıkları, üreme organı hastalıkları, ruhsal davranış bozuklukları, endokrin ve metabolik hastalıklar, AIDS, sinir sistemi hastalıkları, süregelen hastalıklar içerisinde ele alınmaktadır (Bolat, 2018).

2.5.4. Zihinsel Engelliler

Farklı ölçülerde zihinsel yetersizliği olan insanlardır (Aytuğ, 2008). Zihinsel engellilik; doğum olmadan önce, doğum esnasında ya da gelişim sürecinde; çeşitli sebeplerle gelişim ve işlevlerinde duraklama, gerileme, yaşlanma gösteren ve bunun neticesi, davranışlarda yetersizlik ve gerilik olan ve devamlılık arz eden bir durumdur (Atala, 1996). Zihinsel engellilik, etkilediği kişileri kalıcı olarak işlevsiz kılabilen ve ömür boyu kontrol, gözlem, tedavi, bakım ve rehabilitasyon gerektiren ciddi bir bozukluktur (Balcı vd., 2018). Down sendromu, zekâ geriliği olanlar (mental retardasyon), fenilketonüri (zekâ geriliğine yol açmışsa) bu gruba girer (Aytuğ, 2008).

2.5.5. Öğrenme Güçlüğü Olanlar

Öğrenme güçlüğü, okuma, yazma, konuşma, dinleme, akıl yürütme ya da matematiksel becerilerin kullanımı ve kazanımında önemli güçlüklerle kendini gösteren heterojen bir bozukluk grubuna atıfta bulunan yaygın bir kavramdır (Hammill vd. 1987). Özgül öğrenme güçlüğü fiziksel herhangi bir hastalık, otizm, nörolojik yahut zekâ geriliği gibi gelişimsel bozukluk olmaksızın, aritmetik, okuma, yazma, gibi akademik becerilerde gerilik ile kendini gösteren bir bozukluk çeşididir (Elemek, 2008: 10). Öğrenme güçlüğü, bireylerin zihinsel problemi olmamasına rağmen akademik yetersizliğinin olmasıdır. Öğrenme güçlüğü açık olmayan nörolojik ve psikolojik etmenler neticesinde çocuğun akademik programlarda, zihinsel süreçlerde, dilde ve motorsal gelişim seviyelerinde normal gelişiminin önemli oranda bozulması durumudur (Özmen, 2010: 336). Özel öğrenme güçlüğü DSM IV'te grupta incelenir (Salman vd., 2016).

- Okuma bozukluğu (Diskleksi)

- Yazılı anlatım bozukluğu (Disgrafi)
- Aritmetik bozukluğu (Discalculi)
- Başka türlü isimlendirilmeyen öğrenme bozuklukları

Okuma bozukluğu (Diskleksi): Disleksi özel öğrenme bozuklukları içinde en çok görülen öğrenme güçlüğüdür (Babür, 2017: 68).

Aritmetik bozukluğu (Discalculi): Aritmetik bozukluğu olan ergen ve çocuklar, sayıları rakam ve kelime olarak (iki, 2) öğrenmede zorluk, düz bir çizgide yazıyı ilerlettirme, saati okuma, sıra ile sayı saymada zorluk, çok basamaklı problemleri çözme, matematiksel işlemleri parmak hesabıyla yapma, sağ-sol karıştırma, matematiksel algoritmalarda zorlanma gibi belirtilerin (Özçivit vd. 2016) gösterdiği rahatsızlıklar olarak tanımlanmaktadır.

Yazılı anlatım bozukluğu (Disgrafi): Bireyin zekâsı ve eğitim seviyesi ile alakalı beklentilerinin altında kalan yazma kabiliyetidir. Dilbilgisi, yazım ve noktalama hataları, çirkin el yazmaları, kötü paragraf düzeni disgrafinin fark edici nitelikleridir (Buğday, 2022, s.17).

Başka türlü adlandırılmayan öğrenme bozuklukları: Bireyin okuma bozukluğu, aritmetik bozukluk, yazılı anlatım bozuklu dışında kalan öğrenmek güçlükleridir. (Sözel olmayan öğrenme güçlüğü, görsel algı ve görsel bellekte zayıflık vb.)

2.5.6. Üstün Zekâlı ve Özel Yetenekliler

Üstün yetenekli (zekâlı) çocukların, bedeni, zihni, sosyal, kişilik, ahlaki, öğrenme, duyarlık ve mesleki yönlerden, normal zekâyaya sahip olan çocuklardan üstün özelliklere sahip olduklarını düşündüren çalışmalar ortaya konulmuştur. (Güçin ve Oruç 2015: 117). Bu nitelikte olan bireyleri tespit etmek için eskiden bu yana çeşitli kavramlar kullanılmıştır. Akıllı, dahi, deha beyinli, zeki, kafalı, üstün zekâlı, seçkin, beyin gücü, üstün yetenekli üstün başarılı gibi kavramlardır (Ataman, 2015:175; Güçin ve Oruç, 2015: 117).

2.5.7. Duygusal ve Davranış Bozukluğu Olanlar

Duygusal ve davranış bozukluğuna ilişkin birçok tanım bulunmaktadır. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde duygusal davranış bozukluğu olan kişiler “yaşına uygun olmayan kültürel ve sosyal normlardan farklı duygusal davranış ve tepki göstermesi sebebiyle özel eğitime ve destek eğitime gereksinimi olan kişiler” şeklinde ifade edilmektedir (Resmî Gazete, 30471).

2.6. Ortopedik ve Görme Engelli Bireylere Yönelik Dış Mekân Tasarımlarındaki Yasal Düzenlemeler

Kentsel mekânlarda var olan engeller (rampa yokluğu, merdivenler, yanlış bitkisel tasarımlar kaygan ve parlak yüzeyler, uygunsuz eğimli rampalar, vb.) kişilerin bağımsız olarak bir başına hareket etme olanağını daraltmaktadır. Bu durum ise; engelli kişilerin sosyal iletişiminin önlenmesi ve sosyal izolasyona maruz kalması anlamına gelmektedir. (Uslu ve Shakouri,2012, s.11). Engelli bireylerin başkalarına bağımlı olmadan bütün ihtiyaçlarını kendilerinin gidermeleri maksadıyla fiziksel engellere takılmadan hayatlarına devam etmeleri gerekmektedir (Yücesoy vd.2007, s.94). Bundan dolayı bazı yasal düzenlemeler getirilmiştir.

Eğitimle İlgili Yasal Düzenlemeler: Engelli ya da engelsiz fark etmeksizin her birey eğitim alma hakkına sahiptir. Özellikle engelli bireyler eğitim yaşamı sürecinde birtakım güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlükleri en aza indirmek için bir takım yasal düzenlemeler geliştirilmiştir. Tablo 2.2'de eğitimle ilgili yasal düzenlemeler belirtilmiştir.

Tablo 2.2: Engelliler için eğitim sistemindeki yasal düzenlemeler (Alp, 2014, Aygün vd. 2018, Kent vd. 2015, Aile Ç. Bak., 2020, Merkezi, 2019)

Engelliler İçin Eğitim Sistemindeki Yasal Düzenlemeler
Örgün eğitim programlarına değişik sebeplerle başlayamamış veya geç kalmış olanlar için birtakım önlemler alınmıştır.
Engellilerin genel eğitim programları içinde her düzeyde eğitim almasına imkân sunacak bütünleştirici planlamalara yer verilir.
Engelliler, farklılıkları ve özel durumları göz önünde bulundurularak, ister kentlerde isterse kırsal alanlarda yaşasınlar mutlaka ayırım yapılmaksızın eğitimleri için tüm imkanlardan faydalandırılır.
Engelli bireylerin eğitim araç ve gereçlerden her türlü şekilde istifade edilmeleri sağlanır (kabartma, sesli ekipmanlar). Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülür
Üniversite eğitimlerini devam ettiren engelli öğrencilerin yaşadıkları problemlerin çözümü gibi

hususlarda çalışma yapmak için “Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri” kurulur.
İşitme engellilerin iletişim ve eğitimlerinin sağlanması amacıyla Türk işaret dili sistemi oluşturulur. Bu sistemin uygulanması ve geliştirilmesine, oluşturulmasına, yönelik çalışmaların usul ve esasların Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının eş güdümlü olarak, Millî Eğitim Bakanlığı ve Türk Dil Kurumu Başkanlığınca ortak çıkarılan yönetmelikle düzenlenir

Çalışma Hayatı İlgili Yasal Düzenlemeler: Günümüzde insanlar yaşam kalitelerini yükseltmek, ekonomik bağımsızlık elde etmek ve benzeri nedenlerden dolayı çalışmak istemektedirler. Engelli engelsiz fark etmeksizin herkes kanun önünde çalışma özgürlüğüne sahiptir. Engellilerin en önemli sorunları üretime dâhil olamamaktır. Engelli gruplar iş başvurularında başlı başına dezavantajlı gruplardır. Kısıtlılıkları sebebiyle onlar “iş yapamaz” algısıyla değerlendirilmektedir. Bu da onların istihdam olamamalarına yol açmaktadır. Üretken kılınamayan, işsiz olan, başkalarına bağımlı olarak yaşayan engelli kişilerin toplum içindeki gücü zayıf ve eksik olmakta, toplumsal etkileşimde eşit olma durumunu elde edememelerine sebep olmaktadır (Çarkçı, 2011: 47). Engelli bireylerin çalışma hayatındaki zorluklarını azaltmak için bazı yasalar düzenlenmiştir. Tablo 2.3’te bu yasalar belirtilmiştir.

Tablo 2.3: Engelliler için çalışma hayatıyla ilgili düzenlemeler (Alp, 2014; Aygün vd.2018; Kent vd., 2015; Aile Ç. Bakanlığı Merkezi, 2019)

Engellilerin Çalışma Hayatıyla İlgili Yasal Düzenlemeler
İşe başvuru, işe alım, tavsiye edilen çalışma zamanları ve koşulları ile istihdamın devamlılığı, kariyer gelişimi, güvenli ve sağlıklı çalışma şartları dâhil olmak üzere istihdama ilişkin hiçbir konuda engelliliğe dayalı ayrımcı uygulamalar yapılamaz.
Çalışan engelli bireylerin aleyhinde netice doğuracak tarzda, engelinden ötürü diğer bireylerde farklı davranışta bulunulamaz.
İş başvurusu yapan ya da çalışan engellilerin karşılaşılabileceği güçlük ve engelleri kaldırmaya yönelik istihdam süreçlerindeki tedbirlerin alınması ve engelli bireylerin çalıştığı iş yerlerinde gerekli düzenlemelerin, bu hususta görev, sorumluluk ve yetkisi olan işverenler, kurum ve kuruluşlarca yapılması mecburidir.
Engellilik durumları nedeniyle iş hayatına kazandırılmaları zor olan engelli kişilerin istihdam edildiği korumalı işyerlerinin statüsü ve bu işyerleriyle alakalı esas ve usuller Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığınca ortak çıkarılan yönetmelikle belirlenirler.

Topluma dâhil olma ve ayrımcılıkla ilgili hükümler: Toplum içinde ayrımcılık olmaksızın herkes tüm haklardan eşit olarak faydalanma hakkına sahiptirler. Engelli bireylerin de toplumda ayrımcılık hissetmemeleri için bir takım yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Tablo 2.4: Engelliler için topluma dâhil olma ve ayrıcalıkla ilgili düzenlemeler (Alp, 2014; Aygün vd., 2018; Kent vd., 2015; Aile Ç. Bakanlığı Merkezi 2019)

Topluma Dâhil Olma ve Ayrımcılıkla İlgili Hükümler
Engellilerin diğer kişilerle eşit şartlarda bağımsız olarak toplum içinde hayatları esas olup, özel bir hayat düzenine mecbur bırakılamazlar.
Engellilerin toplum içinde yaşamaları ve topluma dâhil olmaları maksadıyla kişisel destek hizmetleri de dâhil olmak üzere gereksinim duydukları toplum esaslı destek hizmetlerine erişimleri sağlanır
Engellilerin toplumdaki ayrı tutulmaları ve tecrit edilmeleri önlenir.
Doğrudan ya da dolaylı ayrımcılık olmak üzere engelliliğe dayalı her çeşit ayrımcılık yasaktır
Eşitliği sağlamak ya da önlemek üzere engellilere yönelik uygun düzenlemelerin yapılması için gerekli önlemler alınır.
Engellilerin özgürlük ve haklardan eşit ve tam olarak faydalanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel önlemler ayrımcılık sayılamaz.

2.7. Ortopedik ve Görme Engelli Bireylere Yönelik Dış Mekân Tasarım İlkeleri

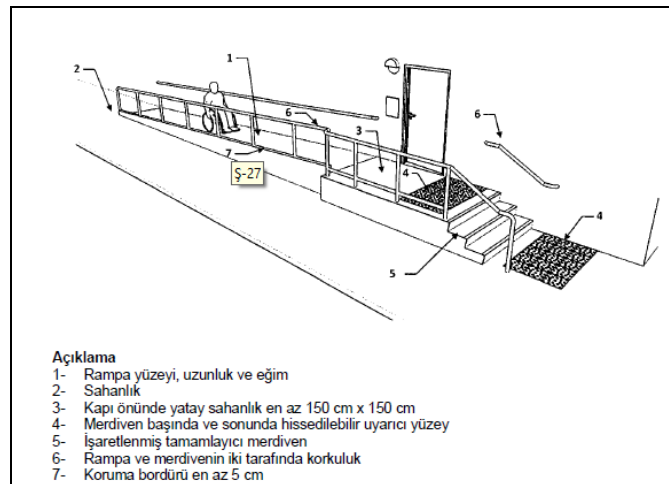
Kentsel alanlardaki dış mekânlarda diğer insanların kullanırken farkına varmadığı rampalar, merdivenler, yaya yolları, yüksek kaldırımlar, halka açık tuvaletler, bilgilendirme panoları, açık otoparklar, bina girişleri gibi tasarımsal öğeler doğru şekilde uygulanmadığında, engelli kişilerin yaşam kaliteleri kısıtlanmaktadır (Yılmaz, 2015). Bu nedenle, engelli kişilerin hayatın tüm alanlarından faydalanmalarının sağlanması, yaşam düzeylerinin ve sosyal bağların güçlendirilmesi için yapılacak düzenlemelerin çok yönlü düşünülmesi amaçlanmalıdır (Özdingiş, 2007). Farklı ölçülerde görme bozuklukları yaşayan bireyler ekonomik, sosyo-kültürel şartlar kadar fiziksel çevre şartlarından da yakından etkilenmektedir. Görme engellilerin gereksinimlerini karşılamayan kentsel mekân tasarımları, çoğu zaman bu bireylerin evlerine kapanması ile neticelenmektedir (Spahiu, 2014; Koç, 2021).

2.8. Ortopedik ve Görme Engelli Bireyler İçin Dış Mekân Kullanım Alanları ve Standartları

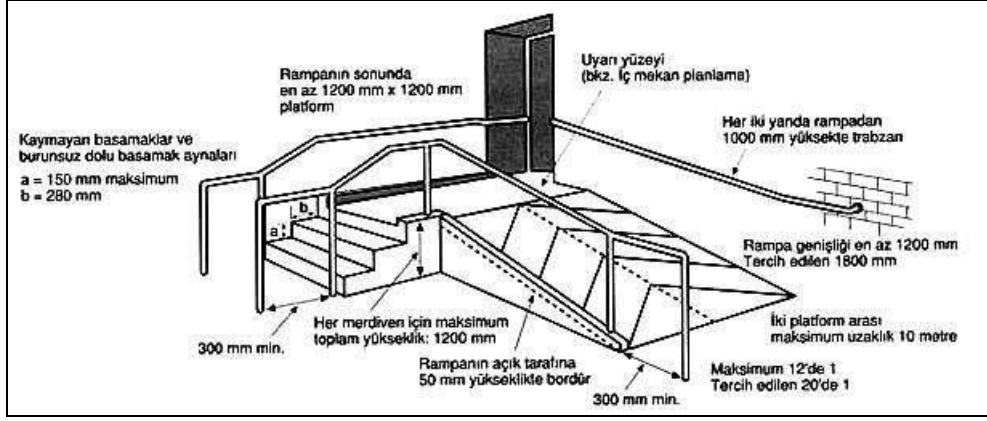
Yapılan tanımlar irdelendiğinde engelli bireylerin özgürlükleri ve doğal yaşamlarının kısıtlandığı neticesini çıkarmak mümkündür (Aydın, 2012; Biçer vd., 2018). Engelli bireylerin yaşamlarını idame ettirebilmeleri için genel bir desteğe ihtiyaçları vardır. Yaşamın gerçekleştiği yapay ve doğal çevrenin engelli kişilere yönelik olarak mekânsal ayarlamalarının yapılması ile bu durumun kolaylaştırılması ve her insanın eşit olarak kamu, eğitim ve sosyal olanaklardan faydalanmasının sağlanması önemlidir (Biçer vd., 2018). Bu bireylerin kendilerini günlük yaşamdan soyutlamadan, kentsel yaşamın sunduğu tüm olanaklarından faydalanabilmeleri için şartlar olgunlaştırılmalıdır. Engelli kişilerin fiziki mekânlardaki gereksinimleri engel durumuna göre değişiklik göstermektedir (Biçer vd. 2018). Dış mekân kullanım ve standartlarına ilişkin bilgiler alt başlıklar halinde verilmiştir.

2.8.1. Bina Girişleri

Engelli bireyler bina içlerine rahat ulaşımının sağlanması için tüm idari, kamu, ticari binaları, ile mesken yapıların ana girişleri yaya kaldırımından başlayarak engelsiz olmalıdır (Şekil 2.1-2.2.). Bina girişleri düzayak tasarlanmalıdır. Yükseltisiz olmayan bina girişlerinde standarda elverişli rampa bulunmalıdır. Bina ana girişinde ulaşılabilirlik sağlanamıyorsa farklı seçeneklerde ulaşılabilir girişler bulunmalı (Şekil 2.3) ve bu girişlere standartlara uygun gerekli yönlendirme yapılmalıdır (Alp, 2014). Engelliler için bina giriş düzenlemeleri Tablo 2.5'te verilmiştir.

Şekil 2.1: Engelliler için tasarlanmış bina girişleri (TS, 9111)

Şekil 2.2: Tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun bina giriş rampası (Domaç, 2023)

Tablo 2.5: Engelliler için bina girişi düzenlemeleri

Engelliler İçin Bina Giriş Düzenlemeleri
<ul style="list-style-type: none"> • Bina girişlerinde geniş giriş sahanlığı olmalıdır
<ul style="list-style-type: none"> • Bina girişi iyi aydınlatılmalı, kaygan olmayan sert malzeme kullanılmalıdır. <ul style="list-style-type: none"> • Ana girişlerden en az biri engellilerin kullanımına açık olmalıdır.   • Ticari ve kamu bina girişlerinde merdiven bulunması durumunda engellilerin kullanabileceği ölçüde rampa yapılmalıdır. Rampaların başında ve bitişinde farklı dokuda sahanlık olmalıdır. <ul style="list-style-type: none"> • Ulaşılabilir bütün güzergâh noktaları minimum 90 cm eninde olmalı, • Binaların en az bir girişine engelsiz giriş ve ulaşım imkânı sağlanmalıdır.   • Rampaların eğimi 1:20 (%5)'den fazla olmamalıdır. 15 cm'den yüksek olan rampaların her iki tarafında korkuluk yapılmalıdır. <ul style="list-style-type: none"> • 15 cm'den daha yükseğe çıkan rampaların her iki tarafına korkuluk tasarlanmalıdır.   <p style="text-align: center;">Korkuluklar rampa yüzeyinden 90 cm yükseklikte olmalıdır. Rampaların yanlarında kenar korumaları en az 5 cm yükseklikte düşünülmelidir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ulaşılabilir giriş kapısı önünde gerekli manevra alanı olmalı ve kapı erişebilirlik düzenlemelerine elverişli olmalıdır.

Şekil 2.3: Engelliler için tasarlanmış bina girişi örnekleri (URL 1-2)

2.8.2. Rampalar

Rampalar en çok uygulanan mimari elemandır (Spahiu, 2014). Rampalar; yayaların yürüyüş yolları üzerinde veya bir aktiviteye katılması esnasında karşılaştığı yükseklik farklarını geçmesinde büyük önem taşımaktadır. Günümüzde doğru yapılmayan/yapılamayan uygulamalar eğimlerin (rampaların) güvenli şekilde kullanımını önlemektedir (Gökçe, 2012). Rampalar tasarlanırken ana hedef, görme engelliler ve tekerlekli sandalye kullanıcıları bakımından yükseklik farkını aşarken ergonomik bakımdan gerekli şartları sağlamak olmalıdır. Rampaların, yaya geçişlerinde, bina girişlerinde, kaldırımlarda, tasarlanması gerekmektedir (Şekil 2.4).

Eğimin tekerlekli sandalye kullanıcıları, görme engelliler, bebek arabalıları, bakımından ergonomik olarak tasarlanması gerekmektedir (Spahiu, 2014). Engelliler için rampa düzenlemeleri Tablo 2.6'da verilmiştir.

Tablo 2.6: Engelliler için rampa düzenlemeleri

Engelliler İçin Rampa Özellikleri	
<ul style="list-style-type: none"> • Yürüyüş güzergâhı 1,3 cm fazla kot farkı olduğunda rampa yapılmalıdır. • Rampaların net genişliği trabzan gibi elemanlar hariç 100 cm olmalıdır. <p>• Rampaların başlangıç ve bitimlerinde herhangi bir çukurluk ya da çıkıntı olmamalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rampalar 9 m'den uzun ise her 9 m'de bir en az 150 cm x 150 cm boyutlarında düz dinlenme yerleri olmalıdır. <p>Rampa ile aşılan yüksekliğin 15 cm'den ya da rampa uzunluğunun 2 m'den fazla olduğu hallerde; rampanın her iki yanında tırabzan olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rampaların iki yanında 90 cm yükseklikte 1. düzey ve 70 cm yükseklikte 2. düzey küpeşte olmalıdır.	
Engellilerin kullanımı açısından tavsiye edilen rampa ölçüleri;	
Max yükseklik	Max. eğim
15 cm >Rampa	1:12 (% 8)
16 cm <Rampa> 50 cm.	1:14 (%7)
51 cm<Rampa> 100 m.	1:16 (%6)
101< Rampa cm. üzeri de	1:20 (%5)

Şekil 2.4: Engelliler için tasarlanmış rampa örnekleri (URL 3-4)

2.8.3. İşaret ve Yönlendiriciler

Engelli bireyler için işaret ve yönlendiriciler büyük önem taşımaktadır. Yön bulma, olası tehlikelerden korunma, bilgilendirme vb. pek çok işleve sahiptirler. Her bir işaret ve

yönlendirici farklı anlamlar taşımaktadır. Tablo 2.7’de engelliler için işaret ve yönlendirici hakkındaki düzenlemeler belirtilmiştir.

Tablo 2.7: Engelliler için işaret ve yönlendirici ile ilgili düzenlemeler

Engelliler İçin İşaret ve Yönlendirici Düzenlemeleri
<ul style="list-style-type: none">
• İyi aydınlatılmalı net ve okunabilmeli<ul style="list-style-type: none">
• Uygun bir yükseklikte olmalıdır.
• Yazılı bilgilendirmeler herkesin kolaylıkla anlaması için sembollerle desteklenmelidir (Şekil 5).
• İşaretler; sağlam ve değiştirilmesi, onarılması, temizlenmesi, kolay malzemeden yapılmalıdır.<ul style="list-style-type: none">
• Engelli park alanları da dikey ve yatay işaretlerle işaretlenmelidir.
• İşaretlemeler görme engelliler kişiler için 120 cm- 160 cm arasındaki yükseklikte Braille yazılı, kabartmalı bilgilendirme levhası bulunmalıdır.
• Bulunduğu yüzeyle; ayrıca işaretlemenin kendisinin de bulunduğu zemin ya da çevresi ile zıt renkte olmalıdır.
• İşaretlemede kullanılan sembol ve puntolarının boyutlarının yeterli büyüklükte yapılması gerekmektedir.<ul style="list-style-type: none">
• Basit ve kısa cümleler kelimeler kullanılması gerekir.<ul style="list-style-type: none">
• Kısaltmalardan kaçınılmalıdır.
• Olması gerekenden daha çok işaretleme olmamalıdır.

Şekil 2.5: Engelliler için tasarlanmış yönlendirici ve levha örnekleri (URL 5-6)

2.8.4. Otoparklar

Engelli bireyler için tasarlanan araç ve/veya taşıtlar için açık alanlarda park yerleri planlanmak ve ayırt edilmeleri kanun ve yönetmelikler ile zorunlu hale getirilmiştir (Mülayim ve Azsöz, 2020: 373). Açık veya kapalı fark etmeksizin otoparklarda engelli kişiler için yeterli sayıda ve uygun park yerleri ayrılmalıdır. Ayrıca herhangi bir fiziksel engele takılmadan erişilebilir ve ulaşılabilir olmalıdır.

Açık veya kamu kullanımları için tasarlanmış olan otoparklarda, planlanan sayının en az %5 kadar yer ayırma zorunluluğu vardır. Gerekli işaretler veya çizgiler ile bu alanlar gösterilmelidir. Engelli bireyler için tasarlanan otopark düzenlemeleri Tablo 2.6'da verilmiştir.

Tablo 2.8: Engelliler için otopark düzenlemeleri

Engelliler İçin Otopark Düzenlemeleri
<ul style="list-style-type: none">
Engelli araç park yeri sayısı, kamu kullanımına açık binalarda, kapalı ve açık otoparkların toplam park yeri sayısının %5'i olmalıdır. Yol üstü otoparklarda bu sayı toplam otoparkı 1/30 olmalıdır. <p>Açık otoparkların giriş ve çıkışlarında, araç trafiğini engellemeyecek ve görülebilir noktalara engellilerin de anlayabileceği acil durum, şehir, mahal, gibi bilgi panoları bulunmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none">
Otoparkın giriş ve çıkışları, yol ile aynı düzeyde olmalı ya da eğimi maksimum %8 olan rampa bulunmalı, zemin ise giriş çıkışı belirleyen ve kaymaya engel olan farklı malzemelerle döşenmelidir. <p>Engelli park yeri, transfer alanı ile beraber düzenlendiğinde, her araç için minimum 400 cm genişliğinde park yerleri tasarlanmalıdır. (Şekil 2.6).</p> <p>Engelliler için tasarlanmış park yerlerinin işaretlemelerinin görünür, basit ve herkesçe anlaşılır olması sağlanmalıdır. Otoparkta kullanılan yol işaretleri geceleri ışıklandırılmalıdır</p> <ul style="list-style-type: none">
Buz ve kar gibi hava şartlarından korunmuş olmalı. Mümkünse üzeri kapatılmalıdır. <ul style="list-style-type: none">
Rampa başlangıç ve bitişlerinde sahanlıklarda ve manevra alanlarında su birikmesini engel olacak önlemler alınmalı. <p>İki engelli otoparkı için ortak kullanılacak manevra alanı tasarlandığında ise, park yeri en az 250 cm genişliğinde olmalı.</p> <ul style="list-style-type: none">
İki park yerinin ortasında en az 150 cm genişliğinde transfer alanı bulunmalıdır. <p>Görme engelliler için bilgi verme sesli yönlendirme, vb. cihazlar bulunmalıdır (Spahiu, 2014).</p>

Şekil 2.6: Engelliler için tasarlanmış otopark örnekleri (URL 7-8)

2.8.5. Yollar ve Kaldırımlar

Kaldırım ve yaya yollarının esas görevi; kullanım amaçları farklı mekanların birbirleriyle bağlamaktır. Bu sebeple engelli bireylerin herhangi bir engele takılmadan hareketlerinde devamlılık sağlanması amacıyla yol ve kaldırımların sorunsuz tasarlanması gerekmektedir (Aygün, 2017; Şat ve Göver, 2017). Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda en çok sorunun bu konuda yaşandığı gözlemlenmiştir.

Görme engelli kişilerde çarpma, yaralanma ve düşme, gibi riskler daha çoktur. Çünkü sosyal yaşam alanları ve yollar yeterli uygunlukta tasarlanmamıştır. (Şekil 2.7). Sokak ve kaldırımlardaki biçimsiz kaldırımlar, üstü örtülmemiş kuyular, rampalar, engellilerin yaralanmasına hatta ölümüne neden olabilmektedir. Bununla beraber kaldırımlara dikilen aydınlatma ve elektrik direkleri, ağaçlar, esnaf tezgâhları, beton mantarlar da aynı problemlere neden olabilmektedir (Arslan vd., 2014). Engellilere göre düzenlenmeyen alt ve üst geçitler de engelli kişilerin toplum yaşamına katılmalarına mâni olmaktadır (Arslan vd., 2014; Şat ve Göver, 2017).

Şekil 2.7: Engelliler için tasarlanmış kaldırım ve yaya geçidi örnekleri (URL 9-10)

2.8.6. Yüzey Elemanları

Özellikle kaldırımlarda ve yaya yollarında yaygın olarak gördüğümüz duyumsanabilir yüzeyler, tehlikeyi fark etme, yön bulmayı sağlamada önemli etkenlerdir (Koç, 2021). Duyumsanabilir yüzeyler, az gören veya görme özürlü bireyler için güvenlik sağlamaktadır (Spahiu, 2014). Hissedilebilir yüzey elemanlarından çubuk/çizgi biçiminde olanı yönlendirici, noktalı olanı ise uyarıcı yüzey olarak isimlendirilmektedir. (Şekil 2.8) TS ISO 23599’da çubuk/çizgi biçiminde olanı kılavuz yüzey (kılavuz iz), noktalı olan, uyarıcı yüzey şeklinde ifade edilmektedir (Koç, 2021). Duyumsanabilir yüzeyler iki sınıfa ayrılabilir:

- Yaşanabilecek tehlikeye karşı uyarıcılar
- Yaşanabilecek tehlikeyi bilgilendirenler.

Yaşanabilecek tehlikeye karşı uyarıcılar aşağıdaki durumlarda kullanılmalıdır:

- Yaya geçitlerinde (kontrollü ya da kontrolsüz geçitler arasındaki farkı göstermek için renk de kullanılabilir),
- Diğer tehlikeler hususunda uyardırma; merdiven, trafiğin hızlı olduğu yere yaklaşım, seviyeli geçiş vs.
- Tramvay, tren yolu ya da yükseltilmiş otobüs platformu kenarlarında

Yaşanabilecek tehlikeyi bilgilendirme yüzeyleri aşağıdaki durumlarda kullanılabilir:

- Geniş alanlarda yol gösterici olarak ya da karmaşık yaya bölgelerinde,
- Telefon kulübesi, otobüs durağı, tuvalet vb. alanları haber vermek için (Spahiu, 2014).

Şekil 2.8: Engelliler için tasarlanmış hissedilir yüzey örnekleri (URL 12-13)

2.8.7. Park Donatıları

Parklar, bireylerin eğlenme, dinlenme ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılayan açık mekânlardır. (Çelik, 2015). Kentsel mekanlarda park vb. rekreasyon yerlerini kullanamama, çeşitli gruplarla bir araya gelememe, kişiyi yalnızlaştırmanın beraberinde bedensel ve ruhsal sorunlar yüklemektedir (Uslu ve Shakouri, 2012). Bu nedenle engelli kişileri topluma kazandırmak, insanlarla olan sosyal bağlarını güçlendirmek ve yaşam düzeylerini artırmak için engelsiz park tasarımları büyük önem taşımaktadır (Çelik, 2015).

Açık yeşil alanların temelini oluşturan parklar genel olarak mahalle parkları, çocuk parkları, kent parkları ve semt parkları şeklinde sınıflandırılmaktadır (Koç ve Koç, 2022). Bu alanların herkes tarafından kullanılabilir ulaşabilir, özellikle olması gerekmektedir. Açık alanlardaki yüzey kaplamaları rahat ve her türlü hava şartına uygun olarak tasarlanmış olması gerekmektedir.

Şekil 2.9: Engelli bireyler için tasarlanmış park donatıları örnekleri (URL 14-15)

Şekil 2.9’da verilen görseller incelendiğinde, engelli çocukların oyun alanlarında güvenli bir şekilde oynamaları amacıyla her türlü tedbirin alındığı gözlenmiştir.

2.9. Erişilebilirlik

En temel anlamıyla erişilebilirlik, tüm bireylerin, hak ve özgürlüklere eşit olarak erişebilmesi ve herhangi bir engel ile karşılaşmaksızın toplumsal hayatın her kademesinde aynı oranda katılım sağlayabilmesi için gerekli olan temel bir şart olarak tanımlanmaktadır (Özgül, 2015). Akademik literatürde erişilebilirlik, tipik olarak a: fiziksel ortama, b: bilgi kaynaklarına, c: toplumsal hizmet ve ürünlere ulaşım olarak üç ana kategori altında ele alınmaktadır (Iwarsson ve Stahl, 2003).

Erişilebilirlik, engelli bireylerin toplumsal hayata tam ve etkili bir şekilde katılmalarını destekleme ve bu hakları koruma noktasında uluslararası düzeyde büyük öneme sahip olan pek çok sözleşmede yer alan temel bir insan hakkı olarak tanınmaktadır (Ekici, 2021). Ayrıca erişilebilirlik eksikliğinin, engelli bireyler için fırsat eşitliğini kısıtladığı ve dolayısıyla ayrımcılığa sebebiyet verdiği de belirtilmektedir. Örnek olarak, 2005 yılında

yürürlüğe giren engelliler hakkındaki yasada, engelli kişilerin topluma katılımlarını engelleyen ve onları başka bireylere bağımlı kılan tüm bariyerlerin kaldırılması gerektiği vurgulanarak erişilebilirliğin ayrımcılığın önlenmesindeki kritik rolüne işaret edilmiştir (Erkan ve Karakaya, 2023; Demirdöven, 2024).

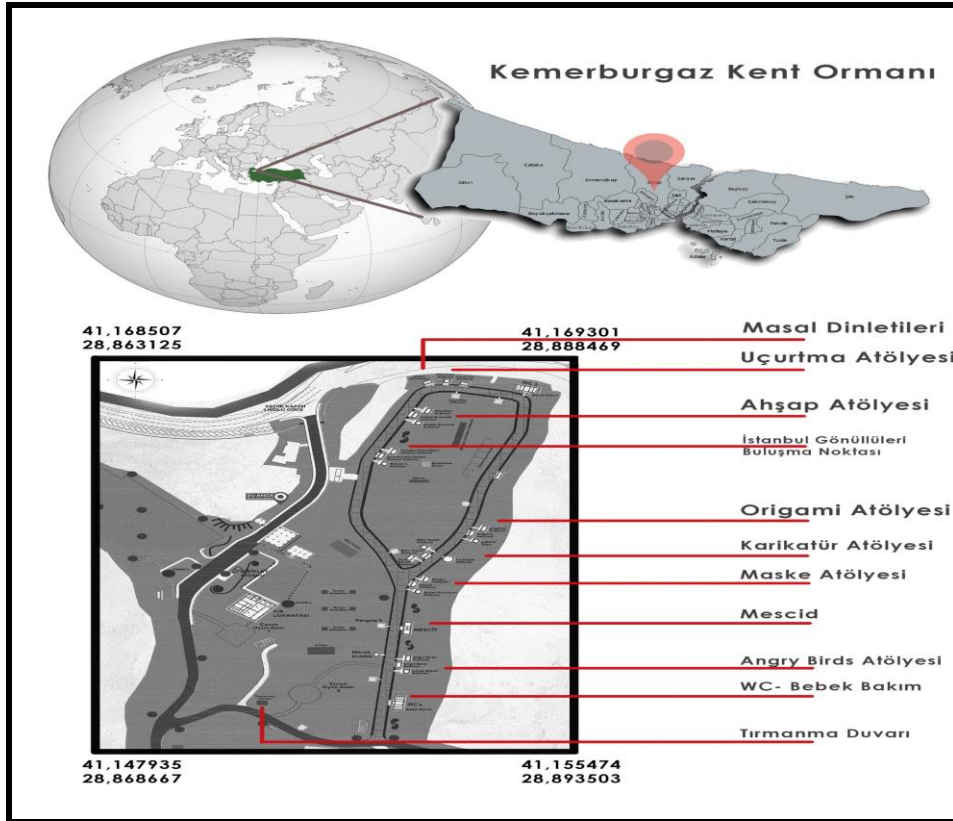
Bu çalışmada engellilerin kentsel yeşil alanlara erişebilirliği, Kemerburgaz kent ormanı özelinde irdelenmiştir.

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde çalışmanın materyali ile yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Materyal

Çalışma alanı olarak seçilen Kemberburgaz kent ormanı, Göktürk'te Pirinççi Köyü Kemberburgaz mevkiinde bulunmaktadır (Şekil 3.1). Kemberburgaz Kent Ormanı aynı zamanda Alibeyköy Baraj Gölü'nün kuzeyinde yer almaktadır. Toplamda yaklaşık olarak 5.500.000 metrekarelik alana sahiptir. Alanda, spor alanlarıyla, kafe ve restoranlarıyla, çocuk oyun alanlarıyla, yürüyüş parkurlarıyla ziyaretçilerine yönelik etkinlik ve festival alanlarıyla 365 gün hizmet vermektedir.

Şekil 3.1: Kemberburgaz kent ormanının lokasyon haritası (URL16)

Kemberburgaz Kent Ormanı aynı zamanda kültür sanat etkinliklerinin yoğun olarak yapıldığı alandır. Bunun yanı sıra alanda yer alan Mağlova Su Kemeri, Mimar Sinan

tarafından 1554-1562 yılları arasında İstanbul'da Alibey Deresi üzerinde yapılmış olan su kemeridir (Şekil 3.2).

1563 yılında selden zarar görmüşse de aynı yıl onarılarak eski haline getirilmiştir. Eser üçgen şeklindeki ayakları ve üzerindeki büyük/küçük gözleri ile dünya su mimarisinin başyapıtlarından biri olarak kabul edilir. 36 m yüksekliğinde ve 257 m uzunluğunda olan kemer, iki katlıdır ve ortasında bir yürüme yolu vardır (URL16).

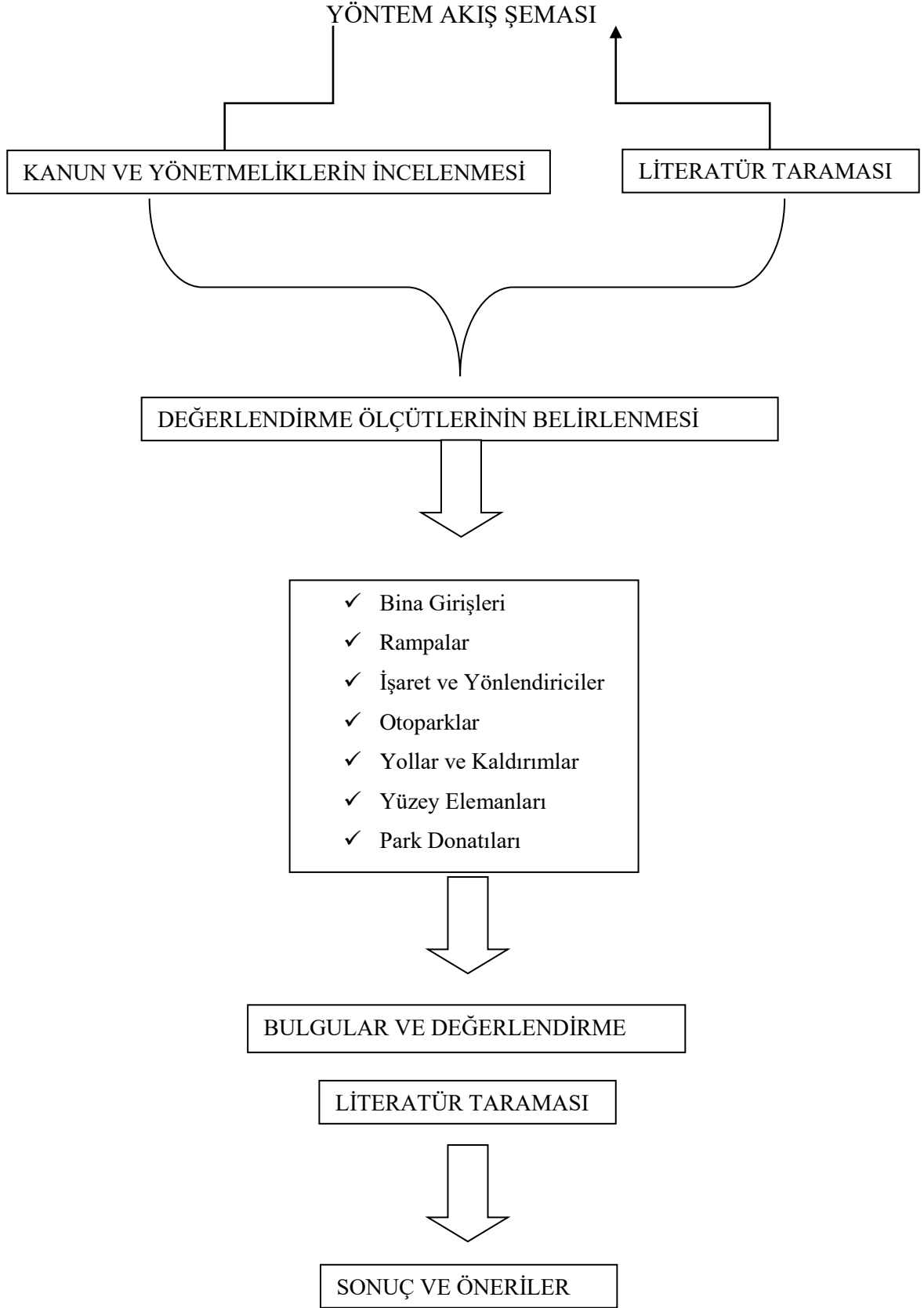

Şekil 3.2: Mağlova su kemeri (URL16).

3.2. Metot

Çalışmada aşağıda verilen sıra dahilinde bir yöntem akışı izlenmiştir (Şekil 3.3). Özellikle konu ile ilgili yapılan çalışmalardan, kanun ve yönetmeliklerden elde edilen verilerden bir Tablo oluşturulmuş (Tablo 3.1) ve alana ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır.

- Literatür tarama
- Alana ilişkin verilerin toplanması
- Kentsel yeşil alan ulaşılabilirlik ve engelli erişilebilirliğinin belirlenmesi
- Engelliler için oluşturulan standartların ve uygunlukların belirlenmesi
- Çalışma alanının kullanım alanları ve mevcut donatılarının değerlendirilmesi
- Sonuç ve Öneriler

Şekil 3.3: Yöntem akış şeması

Tablo 3.1: Engelli bireyler için dış kullanım alanı ve standartları

Başlık	Bilgi	Ölçüler	Şekil	Diğer Detaylar
BİNA GİRİŞLERİ	Binaların en az bir girişine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmalıdır.	Ulaşılabilir tüm güzergâh noktaları en az 90 cm eninde olmalı, rampaların eğimi %8'den fazla olmamalıdır. 15 cm'den daha yükseğe çıkan rampaların her iki yanında korkuluk (90 cm yüksekliğinde) düzenlemelidir.	Tüm ticari, idari, kamu binaları ile mesken binaları ana girişleri yaya kaldırımından itibaren engelsiz olmalıdır. Bina girişi kaygan olmayan sert malzemenen yapılmalı ve iyi aydınlatılmalıdır.	Eğer alternatif ulaşılabilir girişler kullanılacak ise, bu girişlerin tabelalar ile ulaşılabilir güzergâh üzerinde işaretlenerek yönlendirilmeleri sağlanmalıdır. Bu ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı bulunmalı ve kapı ulaşılabilirlik düzenlemelerine uygun olmalıdır.
RAMPALAR	Rampalar tasarlanırken temel hedef, tekerlekli sandalye kullanıcıları, bebek arabaları, görme engelliler açısından yükseklik farkını aşarken ergonomik açıdan gerekli koşulları sağlamak olmalıdır. Engellilerin yaya kaldırımında bulunan yükseklik farklılıklarını aşmaları için uygun eğimler verilmelidir.	Minimum rampa genişliğini düz rampalarda 90 cm, 90° dönüşlü rampalarda 1,4 m, 180° dönüşlü rampalarda 90 cm olarak belirtmiştir. Rampa uzunlukları 10 m'ye kadar olan rampaların en fazla eğimi %8 olmalıdır. 10 m'den daha uzun rampalarda en fazla eğim %6 olmalıdır.	Rampaların yüzeyleri sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük yüksekliklerinde 2 cm' den büyük farklılık olmamalıdır.	Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 1,5 m uzunluğunda düz ve farklı dokuda bir alan bulunmalıdır.
İŞARET VE YÖNLENDİRİCİLER	Bina girişlerinde, asansörlerde, lavabolarda, engellilere ayrılmış otomobil park alanlarında, binalarda özel servis olanaklarının bulunduğu yerlerde gerekli işarete yer verilmelidir. İşaret olmadığında, açık ve net ifadelerle durumu anlatan bilgi verilmelidir.	İşaret ve yönlendiricilerin yükseklikleri 140 cm'den fazla olmamalıdır.	İşaret ve levhalar basit ve açık semboller içermeli, zemini ile zıt renkte olmalıdır.	Braille alfabesi kullanılan bilgi tabelaları kullanılmaktadır. Uluslararası standartlarda; emniyet ve güvenlik için yeşil/beyaz, uyarı ve tehlike riski için sarı/siyah, yasaklama, durma, tehlike ve acil durumları bildirmek için kırmızı/beyaz, bilgilendirme için mavi/beyaz renkler belirlenmiştir

Tablo 3.1: devam ediyor

<p>OTOPARKLAR</p>	<p>Otopark engellilerin kendi vasıtalarına rahat inme/binmeleri için uygun ölçülerde alan ayrılmalı ve kaldırım rampaları yapılmalıdır.</p>	<p>Engelliler için düzenlenmiş bir park yerinin en az genişliği 360 cm, tavsiye edilen genişlik ise 390 cm'dir.</p>	<p>Zemin işaretlemesi yapılarak engelli park alanları belirtilmelidir.</p>	<p>Yol kenar parkına izin verilen yollarda engelliler için de yeterli sayıda park alanları tesis edilmelidir. Kapasitesi 50 araçtan az olan park yerlerinde en az 1 araçlık park yerinin, 50-400 arası araçlık park yerlerinde her 50 araç için 1 engelli park yerinin bulunması önerilmektedir.</p>
<p>YOLLAR VE KALDIRIMLAR</p>	<p>Yaya yolları ve kaldırımaların tasarım aşamasından uygulama aşamasına kadar temel hedef; tüm kullanıcılar, özellikle görme ve ortopedik engelliler gibi hareket kısıtlılığı olan engelliler için, ulaşılabilirliğinin sağlanması amacıyla, güvenli, temiz, engelsiz, düzgün ve yeterli genişlikte ulaşım imkânı sunulmasıdır.</p>	<p>Engelsiz bir yaya kaldırımı en az 1,5 m -en ideal 2,0 m- genişlikte olmalıdır. Kaldırım genişliği, otobüs duraklarında minimum 3,0 m ve dükkan önlerinde minimum 3,5 m olmalıdır.</p>	<p>Düz ve pürüzsüz yüzey olmalı ayrıca yaya kaldırımında yol güzergâhının görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanması sağlanmalı, bunun için duymasanabilir (hissedilebilir) yüzeylerden oluşan kılavuz izlerden faydalanılmalıdır.</p>	<p>Yaya kaldırımalarında özellikle tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahat geçişleri için kaldırım kesitinin eğimi %2'den küçük olmalıdır.</p>
<p>YÜZEY ELEMANLARI</p>	<p>Zemin döşemesinin yüzey özellikleri iç mekanlar kadar dış mekanlar için de önem taşımaktadır. Ulaşılabilir güzergahların yüzeyi tekerlekli sandalye kullanan veya güçlkle yürüyen insanlar için güvenli ve kullanılabilir nitelikte olmalıdır.</p>	<p>Halı kullanılıyorsa kalınlığı 1,3 cm'yi geçmemelidir. Bina içindeki koridorların engelsiz net açıklığı en az 100 cm olmalıdır.</p>	<p>Ulaşılabilir güzergahlar boyunca zemin ve döşeme yüzeyleri sert, sabit, sağlam, dayanıklı ve kaymayan özellikte olmalıdır. Halı kullanılıyorsa güvenli biçimde yere sabitlenmelidir.</p>	<p>Doku ve dokuma yönü tekerlekli sandalyenin ve görme engellilerin hareketine engel olmayacak şekilde düzenlenmelidir.</p>

Tablo 3.1: (devam ediyor)

PARK DONATILARI	Park donatıları oturma bankları, aydınlatma lambaları, telefon kulübeleri, çöp kutuları, bitki kasaları, otobüs durakları ve işaret / bilgilendirme levhalarını kapsamaktadır.	Oturma bankları 100 m -200 m gibi düzenli aralıklarla yerleştirilmelidir. Bankların oturma kısmı yerden 45 cm ve sırt kısmı da 70 cm yükseklikte olmalıdır. Çöp kutuları yaya kaldırımı kenarında bordür taşına en az 40 cm uzaklıkta ve 90-120 cm yüksekliğe yerleştirilmelidir.	Özellikle fiziksel yetenekleri azalmış insanlarda daha iyi algılama için yönlendirmeye hizmet edecek olan renk, doku, koku ve ses gibi uyarıcılar kullanarak mümkün olduğunca çok duyuya yönelik yapısal ve bitkisel tasarımlar yapılmalıdır.	Aydınlatma armatürleri, tabelalar, asılı bitkiler, ağaçlar vd. 75-120 cm'lik bir şerit içine yerleştirilmeli ve ağaç dalları gibi çıkıntıları 220 cm yükseklikten başlamalıdır.
------------------------	--	---	---	---

Kemerburgaz Kent Ormanı Tablo 3.1'de verilen standartlara göre gözlem, analiz, sentez ve değerlendirme aşamaları kullanılmıştır. Böylelikle alandaki mekanların uygunluğu tespit edilerek gerekli değerlendirmeler yapılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Kemberburgaz Kent Ormanı, toplamda yaklaşık olarak 5.500.000 metrekarelik alana sahiptir. Alanda, spor alanlarıyla, kafe ve restoranlarıyla, çocuk oyun alanlarıyla, yürüyüş parkurlarıyla İstanbul'un en önemli rekreasyon alanlarından (Şekil 4.1).

Şekil 4.1: Kemberburgaz Kent Ormanı Rekreasyon Planı.

Rekreasyon Planındaki Alanlar

- Moğlova Kapısı Yönündeki Alanlar
  - BEYAZ MASA
  - İDARE VE PERSONEL BİNASI
  - ÖDEME NOKTASI
  - BELTUR RESTORAN
  - İBB SAHNE
  - WC
  - YBY ETKİNLİK ALANI
  - MESCİT
  - OTOPARK
  - KAMELYA ALANI
  - BİSİKLET KİRALAMA
  - DOT TİYATRO
  - SEYİR KULESİ
  - ÇOCUK OYUN ALANI
  - FESTİVAL ALANI
  - MİMAR SİNAN TEPESİ
  - MOĞLOVA KEMERİ
  - GÜNEBAKAN TEPESİ
  - GOOD MOOD COFFE
  - YEŞİLVADİ CAFE
  - ATLIKARINCA
  - REFİ'S DELİ KITCHEN
  - JUICITY
- Mimar Sinan Kapısı Yönündeki Alanlar
  - GÜVENLİK MERKEZİ
  - DERE BOYU ETKİNLİK ALANI
  - WC
  - SPX PARK
  - MESCİT

- BELTUR BURGER
- ÇOCUK OYUN ALANI
- SS 100 AKADEMİ
- POWER TENİS AKADEMİ
- PATEN PİSTİ
- MACERA PARKI
- TAŞOLUK/ GÖL
- SPOR ALANI
- CROSS TRAINİNG FACTORY
- OTOPARK
- Mihrimah Kapısı Yönündeki Alanlar
  - KARŞILAMA MERKEZİ
  - ÇOCUK OYUN ALANI
  - WC
  - MESCİT
  - SPOR ALANI
  - MEKÂN ETKİNLİK ALANI
  - SPOR AKTİVİTE MERKEZİ
  - OTOPARK
  - YAKAMOZ BURNU
  - GÜNBATIMI TEPESİ
  - WOOD BOX

Alana ait verilmiş olan harita üzerindeki işaretlemelerde de görüldüğü gibi, çok çeşitli etkinlik, sergi, festival alanlarının yanı sıra, tez çalışması için incelemeye konu olan Kemerburgaz kent ormanında çeşitli büyüklük ve içerikte 9 adet kafe ve restoran binası, 3'ü gezici olmak üzere toplam 7adet WC, 3 adet ibadethane, 3 karşılama binası, 1 adet yönetim binası, 4 adet bungalov özellikli etkinlik-atölye binası bulunmaktadır.

Alandaki yapı ve donatıların, kontrol formundaki standartlarla karşılaştırılması için yer tespitleri yapıp, görüntülenerek, ölçüleri tespit edilmiştir.

4.1. Bina Girişleri

1 gezici wc ve 1 wc'li ibadethane binası (Şekil 4.2) dışındaki tüm binalarda girişler, engellilerin kullanımları için gerekli olan standartlara uygun olacak şekilde 90 cm'in üzerinde genişlikte ölçülmüştür. Yol seviyesinden yüksekte kalan girişler için ise eğimi %5'i geçmeyen rampalar kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 4.2: Mescit ve gezici WC

Gezici Wc'lerden 2'sinde engellilerin kullanımı için uygun bir alan ayrılmadığı gözlenmiştir. Dolayısıyla, bu yapıların girişlerinde engellilerin kullanımına olanak sağlayacak rampaya da ihtiyaç duyulmamış olduğu gözlemlenmiştir.

4.2. Rampalar

Çalışma kapsamında (Şekil 4.3-4.4) konu ile ilgili çalışmalar incelenerek oluşturulan kontrol formuna göre bina girişleri ölçülüp, görüntülenip, standartlara uyumu karşılaştırılmıştır.

Şekil 4.3: Bina girişlerine ait rampalar.

Bina girişlerindeki rampa eğim ve genişliklerinin standartlara uygun olarak uygulandığı görülmüştür. Eğimler %8'in altında ve genişlik 90 cm'in üzerinde ölçülmüştür. Bina girişlerinde geniş giriş ve sahanlıklar uygulandığı görülmüştür. Bina girişleri iyi aydınlatılmış ve kaygan olmayan sert malzemeler kullanılmış. Ulaşılabilir giriş kapısı önünde gerekli manevra alanları bırakılmış ve kapıların, erişilebilirliğe elverişli olarak düzenlendiği görülmüştür.

Metot için oluşturulan kontrol formuna göre rampaların eğimleri, genişlikleri ölçülüp, görüntülenip, standartlara uygunluğu karşılaştırılmıştır

Şekil 4.4: Rampa örnekleri.

A7 alanındaki rampanın ölçüleri, engelli rampaları için uygun olan ölçülerin üstünde çıkmış olup, engelli kullanımına uygun olmadığı görülmüştür. Dönemeçler arası düz sahanlıklar bırakılmadığı gibi, eğimler %12-%16 arası ölçülmüştür.

Alandaki diğer rampaların ölçülerinin standartlara uygun olarak uygulandığı görülmüştür. Rampa ile aşılacak yüksekliğin 15 cm'den ya da rampa uzunluğunun 2 m'den fazla olduğu hallerde; rampanın her iki yanında tırabzan olmalıdır. (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Erişilebilirlik Kılavuzu, 2021) Alandaki rampalarda bu standarda uyulmadığı tespit edilmiştir.

4.3. İşaret ve Yönlendiriciler

Alandaki işaret ve yönlendiricilerin (Şekil 4.5) oluşturulan kontrol formuna göre standartlara uygunluğu incelenmiştir.

Şekil 4.5: Yönlendiriciler

Alandaki yönlendiriciler ve işaret tabelaları standartlara uygun 1.20-1,60 cm yüksekliklerde ve görme engelliler için de uygun yazım metotları kullanılarak uygulanmıştır. Engelli park alanlarının da dikey ve yatay yönlendiricilerle işaretlendiği tespit edilmiştir.

Yazılı bilgilendirmeler herkesin kolaylıkla anlaması için sembollerle desteklenmiş ve işaretler; sağlam ve değiştirilmesi, onarılması, temizlenmesi, kolay malzemelerle yapılmıştır.

4.4. Otoparklar

Oluşturulan kontrol Tablosuna göre, engelliler için yapılan otoparkların (Şekil 4.6) genişlik, malzeme, işaretleme açısından standartlara uygunluğu incelenmiştir.

Şekil 4.6: Otoparklar

Açık otoparkların giriş ve çıkışlarında, araç trafiğini engellemeyecek ve görülebilir noktalarda engellilerin de anlayabileceği acil durum, mahal, gibi bilgi panoları bulunmaktadır. Otoparkın giriş ve çıkışları yol ile aynı düzeyde yapılmış ancak zeminin, giriş çıkışı belirleyen ve kaymaya engel olan farklı malzemelerle döşenmediği görülmüştür.

Engelli park yeri transfer alanı ile beraber düzenlendiğinde, her araç için minimum 400 cm genişliğinde park yerleri tasarlanması gerekirken bu ölçülere uyulmadığı görülmüştür. Engelli park alanı için araç başı ölçülen alan genişliği 255 cm'dir.

İki engelli otoparkı için ortak kullanılacak manevra alanı tasarlandığında ise, park yeri en az 250 cm genişliğinde olmalı kuralına uygun bir otopark alanları oluşturulmuştur.

Engelliler için tasarlanmış park yerlerinin işaretlemeleri görünür, basit ve herkesçe anlaşılır şekilde uygulanmıştır.

4.5. Yollar ve Kaldırımlar

Materyal olarak seçilen parkta, yöntem olarak uygulanan standartlara uyum incelemesinde yollar ve kaldırımlar (Şekil 4.7) en çok eksikliklerin görüldüğü yapılar olmuştur.

Şekil 4.7: Yolların genel durumları

Alana girişler ve bazı mekan önleri dışında yaya yolları ve kaldırımların yapılmadığı, bunun yerine araçların da kullanıldığı geniş yolların kenarlarında yayaların yürütmesi planlanarak uygulama yapıldığı görülmüştür. Bu durumun, özellikle engelli sandalyesiyle alanı kullanmaya çalışacak ziyaretçilerin emniyeti açısından tehlike oluşturabileceği gözlemlenmiştir.

Görme engelliler için kullanılması gereken yüzey malzemelerinin, yaya kaldırımlarının olmaması nedeniyle kullanılmadığı gözlemlenmiş ve bu eksikliğin de büyük bir emniyet açığı oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 4.8: Çalışma alanındaki elverişsiz kaldırımlar

Mekan önlerindeki araç yollarından kaldırıma geçişlerde, engellilere yönelik eğimli geçiş yolu bırakılmadığı gözlemlenerek, yol geçişlerinde ortopedik engellilerin kullanımının kısıtlandığı görülmüştür.

Şekil 4.9: Yolların genel durumları.

Alanda rekreasyon için düzenlenmiş olan çardaklara geçişlerin (Şekil 4.9) tamamında engellilerin kullanımına uygun olan rampalar yapılmış ve bu rampalarda engelli sandalyelerinin kullanımına uygun olan minimum genişlik ölçüsü olan 90 cm ve eğimde de maksimum %2 eğim kullanıldığı ölçülerek görülmüştür.

Şekil 4.10: Alanda bazı üstü örtülü dinlenme mekanlarının girişleri.

4.6. Yüzey Elemanları

Engellilere yönelik yüzey elemanları için farklı ülkelerde farklı ölçü ve malzemeler seçildiğinden tek bir standart bulunmamaktadır. Alanda engellilere yönelik yüzey uygulamalarına çok rastlanılmamıştır (Şekil 4.11). Ulaşılabilir güzergahların yüzeyi tekerlekli sandalye kullanan veya güçlkle yürüyen insanlar için güvenli ve kullanılabilir nitelikte olmalıdır. Bu kriterlerin yol ve kaldırım döşemelerinde uygulandığı görülürken, otopark, wc, kapalı alan girişlerinde buna uyulmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 4.11: Yüzey elemanları

Bina giriş ve koridorlarında. WC ve mekan kapılarında 90 cm ve üzeri ölçüler kullanılmış. Tekerlekli sandalye kullanıcıları için geçiş ve dönüşlerine uygun ölçüde alanlar bırakılmış olmasına rağmen, görme engelliler için uyarıcı ve yönlendirici yüzey elemanlarının kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

Görme engellilerinin yol kenarlarında ya da yaya kaldırımlarında, araç trafiğinin olası tehlikelerine karşı emniyetli bir şekilde yürüyebilmesi için gerekli olan çeşitli dokulara sahip engelli döşemelerinin de kullanılmadığı gözlemlenmiştir

4.7. Park Donatıları

Park donatıları başlığı altında ele alınan donatılar arasında banklar, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, tüm oturma donatıları, tabelalar, uyarı levhaları, spor aletleri, otobüs durakları bulunmaktadır. Bu donatıların yükseklik, genişlik, yola uzaklık gibi ölçülebilir özellikleri, engelli grupları için ölçülüp standartlara uygunluğu incelenmiştir.

Alanda farklı büyüklük ve özelliklerde oturma, mesire, dinlenme amaçlı çardaklar bulunmaktadır. Bu çardakların giriş genişlikleri 104 cm ve İç ölçüleri 380 cm x 380 cm olarak tespit edilmiştir (Şekil 4.12). Bazı çardakların ön yüzeyleri tamamen açık olup, çardak eni kadar açıklıkta giriş mümkün olmaktadır.

Şekil 4.12: Farklı büyüklükteki oturma alanları

Çardak içindeki bank ve masaya ait oturma kısmının yükseklikleri 35 cm, oturma yeri genişliği 30 cm ölçülmüştür. Çardak içindeki oturma alanlarında arkalık kullanılmamıştır. Ön cephesi açık ve masasız olan çardaklardaki oturma yeri ölçüleri ise 46 x 46 x 270 cm ölçülmüştür.

Şekil 4.13: Bank ve oyun alanı oturma birimleri

Yol kenarlarındaki oturma banklarının yükseklikleri 35 x 30 x 170 cm olarak ölçülmüştür. Oturma ve dinlenme donatılarının ortopedik engelli ve engelli sandalyesi kullanıcıları için uygun olduğu gözlemlenmiştir. Ancak görme engellileri bu donatılara ulaştıracak ve yönlendirecek sesli uyarıcı ya da dokulu yüzey malzemelerinin kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

Alandaki çöp kutularının kaldırıma mesafeleri 20-40 cm arası ölçülmüştür. Yere sabit ve şekillerine göre 80-90 cm yüksekliklerde ölçülmüştür. Engellilerin de kullanımı açısından standartlara uygun olduğu belirlenmiştir.

Alandaki bilgilendirme tabelalarının yerden 70-90 cm (Şekil 4.14) olarak uygun ölçü ve yüksekliklerde, anlaşılır renk ve büyüklükte olduğu gözlemlenmiştir. Ancak görme engellilerin okuyabileceği dokulu yazı uygulamasının kullanılmadığı görülmüştür. Yer, yön tabelalarının 120-170 cm yüksekliklerde ve standartlara uygun olarak uygulandığı ölçülmüştür. Ancak görme engelliler için sesli uyarı ve yönlendirmelerin olmadığı gözlemlenmiştir.

Şekil 4.14: Alanda bazı donatılar

İncelemeye konu olan Kemerburgaz Kent Parkı'ndaki hiçbir spor alanında ve çocuk oyun gruplarında engellilere yönelik hiçbir elemanın yer almadığı tespit edilmiştir.

Şekil 4.15: Aydınlatma birimleri.

Alandaki aydınlatma direkleri, güvenlik kameraları, direklere asılı çiçeklikler 2.20 m'nin üzerinde ölçülüp, standartlara uygun olduğu tespit edilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Alanda yapılan ölçümler ve izlenimlerle, Tablo 3.1’de verilen standartlara göre fiziksel, görme ve işitme engelliler açısından standartlara uygunluk Tablosu hazırlanmıştır. (Tablo 5.1.)

Ortaya çıkan Tabloya göre sonuç değerlendirilerek, öneriler sunulmuştur.

Tablo 5.1: Standartlar ve bulguların uygunluk karşılaştırması.

Başlık	Bilgi	Fiziksel Engelliler Açısından	Görme engelliler Açısından	İşitme Engelliler Açısından
BİNA GİRİŞLERİ	Binaların en az bir girişine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmalıdır. Ulaşılabilir tüm güzergâh noktaları en az 90 cm eninde olmalı,	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun
RAMPALAR	Rampalar tasarlanırken temel hedef, tekerlekli sandalye kullanıcıları, bebek arabalıları, görme engelliler açısından yükseklik farkını aşarken ergonomik açıdan gerekli koşulları sağlamak olmalıdır. Minimum rampa genişliğini düz rampalarda 90 cm,	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun
İŞARET VE YÖNLENDİRİCİLER	Bina girişlerinde, asansörlerde, lavabolarda, engellilere ayrılmış otomobil park alanlarında, binalarda özel servis olanaklarının bulunduğu yerlerde gerekli işarete yer verilmelidir. Braille alfabesi kullanılan bilgi tabelaları kullanılmaktadır Sesli uyarılar olmalı.	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun değil

Tablo 5.1: (devam ediyor)

OTOPARKLAR	Otopark engellilerin kendi vasıtalarına rahat inme/binmeleri için uygun ölçülerde alan ayrılmalı ve kaldırım rampaları yapılmalıdır.	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun değil
YOLLAR VE KALDIRIMLAR	Tüm kullanıcılar, özellikle görme ve ortopedik engelliler gibi hareket kısıtlılığı olan engelliler için, ulaşılabilirliğinin sağlanması amacıyla, Düz ve pürüzsüz yüzey olmalı. duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeylerden oluşan kılavuz izlerden faydalanılmalıdır.	Standartlara Uygun	Standartlara Kısmen Uygun	Standartlara Uygun değil
YÜZEY ELEMANLARI	Ulaşılabilir güzergahların yüzeyi tekerlekli sandalye kullanan insanlar için güvenli ve kullanılabilir nitelikte olmalıdır. Doku ve dokuma yönü tekerlekli sandalyenin ve görme engellilerin hareketine engel olmayacak şekilde düzenlenmelidir.	Standartlara Uygun	Standartlara Kısmen Uygun	Standartlara Uygun
PARK DONATILARI	Park donatıları oturma bankları, aydınlatma lambaları, telefon kulübeleri, çöp kutuları, bitki kasaları, otobüs durakları ve işaret / bilgilendirme levhalarını kapsamaktadır.	Standartlara Uygun	Standartlara Uygun değil	Standartlara Uygun

Kentsel yeşil alanlar, şehirlerin iklim değişikliğiyle mücadelesinde en etkili unsurların başında gelir. En az bu kadar daha önemli etkisi ise kent sakinlerinin yaşam kalitesini artırarak kişilerin fiziksel ve zihinsel sağlığına da teşvik ve destek sağlamasıdır. Yeşil alanlar, insanların doğa ile bağlantı kurmasına, yaşam sevinci duymasına, dinlenmesine ve kent yaşamının getirdiği tek yönlü ve hareketsiz bir yaşam yerine aktif bir yaşam tarzı sürdürmesine olanak tanır. Bunun yanı sıra, yeşil alanlar stresi azaltan, insanların doğa

özlemine ve ihtiyacını gideren, dolayısıyla zihinsel olarak rahatlamayı sağlayan ve insanların ruh sağlığını olumlu yönde etkileyen alanlardır.

Kentsel yeşil alanlar, içerisindeki donatılar ve kentteki açık alanlarda konumlanmaları sayesinde sosyal etkileşimi teşvik eder ve toplumun bir araya gelmesini sağlar. Bu nedenle de kentsel yeşil alanlar herkes tarafından erişilebilir ve ulaşılabilir olmalıdır. Bununla beraber ulaşımından, donatılara kadar her yönüyle tüm kentlilere hitap etmesi ve tüm kentlilerin ihtiyaçlarını eşit şekilde karşılaması gerekmektedir. Bu nedenle de toplumun dezavantajlı grubu olan engelli bireylerin yeşil alanlara rahat ulaşım sağlayabilmesi ve park içinde diğer insanların yapabildiği tüm rekreasyonel faaliyetleri gerçekleştirebilmesi için engellilere yönelik standartlara uygun şekilde tasarımlar yapılması gereklidir.

Bu bağlamda “Kentsel Yeşil Alanlarda Ulaşılabilirlik ve Engellilerin Erişebilirliğinin İrdelenmesi: Kemerburgaz Kent Ormanı Örneği” adlı tez çalışması çalışmasında İstanbul Eyüp Sultan ilçesine bağlı Kemerburgaz mahallesinde bulunan Kemerburgaz Kent Ormanı çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Kemerburgaz Kent Ormanı parkındaki park girişleri, bina girişleri, otoparklar, park içi yol sirkülasyonu ve donatı elemanları, engelli standartları açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler ile parkın genel olarak, mevcut eksiklikleri giderilirse engelli kısıtlamalarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular kısmında verilen ölçü, eksik malzeme ve donatılar nedeniyle engelli kullanıcılar için bazı kısıt ve olumsuzluklar bulunduğu gözlemlenmiştir. Parka toplu taşıma araçları ile ve özel araçlarla ulaşım sağlanabilmektedir. Bununla birlikte, özellikle görme engelliler için önemli olan kılavuz döşemeleri, sesli ikaz veya yönlendiriciler bulunmaması, daha parka erişim, ulaşım sırasında bile olumsuz bir etkiye neden olmaktadır. Ayrıca, parkın genelinde hissedilebilir yüzeyler ve donatılara erişimdeki kısıtlar, tabela ve yönlendiricilerde sesli uyarı butonları gibi önemli ayrıntıların eksiklikleri görülmektedir. Bu eksikliklerin özellikle görme engelliler için olumsuzluklar oluşturduğu gözlemlenmektedir (Tablo 5.1).

Tüm bu izlenimler ve standartlarla karşılaştırmalar neticesinde sunulabilecek önerileri, incelenen alan ve donatılara göre başlıklar oluşturarak sıralayabiliriz.

5.1. Bina Girişleri

Tez çalışması için incelemeye konu olan Kemerburgaz Kent Ormanı'nda çeşitli büyüklük ve içerikte 9 adet kafe ve restoran binası, 3'ü gezici olmak üzere toplam 7adet WC, 3 adet ibadethane, 3 karşılama binası, 1 adet yönetim binası, 4 adet bungalov özellikli etkinlik-atölye binası bulunmaktadır.

Binaların girişlerinde tekerlekli sandalye kullanıcıları için standart olarak belirlenmiş ölçülere uygun genişlikte kapı girişleri, karşılama alanları ve hol-koridor genişlikleri tespit edilmiştir. Özellikle ortopedik engelliler için bu standartlara uygunluk sağlanmasına rağmen, görme engelliler için herhangi bir duyumsanabilir yüzey malzemesi ve uyarıcılar olmadığı gözlemlenmiştir (Tablo 5.1). Bina girişleriyle ilgili en önemli ve acil öneri olarak, görme engellilere yönelik olarak hissedilebilir özellikte, uyarıcı ve yönlendirici yüzey malzemeleri ve döşemeler kullanılmalı, bununla birlikte sesli ikaz ve uyarıcı sistemler kullanılmalıdır. Bina giriş ve içlerindeki tabela ve levhalarda görme engellilerin alfabetesi olan krill alfabetesiyle bilgilendirmelerin eklenmesi önerilmektedir.

5.2. Rampalar

Alanda bulunan çeşitli büyüklük ve özellikteki 27 binanın sadece 2'sinde engelli rampası görülmüştür. Bu bakımdan alandaki rampa ihtiyaçlarının engellilere yönelik olarak yeterli oranda uygulandığı gözlemlenmiştir. Bu yapılardan biri gezici wc olup, engelli WC'lerinin sayısının yeterli olmaması durumunda standartlara uygun rampa eklenmesi önerilebilir. Bunun yanında bir ibadethane yapısında rampa görülemediği ve konumu itibarıyla, standartlara da uygun olarak rampa eklenmesi mümkün olduğundan yine buraya da rampa eklenmesi önerilebilir.

Bina girişleri dışında şarj istasyonu ve otopark çıkışlarında gerekli olan rampa uygulamaları görülmüştür. Rekreasyon alanları arasında piknik ve dinlenme için tasarlanan çardak yapılarının girişlerinde de yine tekerlekli sandalye kullanıcılarının erişimine uygun düzenleme yapıldığı görülmüştür. Ancak çardaklar dışındaki açık alanlarda planlanmış olan mesire alanlarına geçiş için engelli kullanımına uygun rampalar olmadığı gözlemlenmiştir. Tamamı için değilse bile, mesire alanlarının bir kısmı için uygun rampa düzenlemelerinin yapılması önerilmektedir.

Bunların yanı sıra, rampalarla ilgili en büyük eksik olarak, kaymaya engel yüzey malzemesinin bulunmaması ve 15 cm'den yüksek rampaların çoğunda korkuluk kullanılmaması en büyük eksiklik olarak görülmüş ve bu eksikliğin bir an önce giderilmesi bu tezin de konusu ve amacı gereği önerilmektedir.

Alanın kuzey doğusunda bulunan otopark alanından yaya kaldırımına çıkışlarda tekerlekli sandalye kullanıcıları için rampa geçişlerinin bırakılmadığı gözlemlenmiştir. Alanda genel olarak yaya kaldırımları olmadığı, yaya kaldırımlarının bina ve etkinlik alanları çevresinde uygulandığı gözlemlenmiştir. Bu yaya kaldırımlarına geçişlerde de genel olarak rampa eksiklikleri gözlemlenmiştir. Tüm bu yaya kaldırımı-yol bağlantılarına rampalı geçişler önerilmektedir.

5.3. İşaret ve Yönlendiriciler

İnceleme alanındaki tabela, işaret ve yönlendiricilerin yeterli sayıda, yeterli yükseklikte ve standartlara uygun şekilde uygulandığı görülmüştür. Özellikle ortopedik engellilere yönelik bilgilendirme ve yönlendirmeler yeterli görülürken, görme engellilere yönelik oldukça önemli düzeyde eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir.

Sesli ikaz ve uyarıcılara, alanın hiçbir bölümünde yer verilmediği görülmüştür. Yine tabela ve uyarıcı yönlendiricilerin çoğunda görme engelli alfabesi olan kabartmalı krill alfabesi kullanılmadığı görülmüştür.

Engelli dostu yeşil alan uygulamaları gereğince, tabela, işaret ve yönlendiricilerde sesli ikaz sistemleri ve kabartmalı görme engelli alfabesiyle yazıların olduğu tabelalar kullanılması önerilmektedir.

5.4. Otoparklar

Alanda toplam 200 araçlık otopark alanı uygulanmış ve engelli otopark sayısı için gerekli olan en az %5 oranına uygun olarak 15 engelli araç park alanı tespit edilmiştir. Rekreasyon alanları arasındaki yeterli genişliğe sahip yollar üzerinde normal araçların da park ettikleri görülmüş ancak buralarda engelliler için park alanı görülmemiştir.

Alandaki engelli otopark alanlarının standartlara uygun genişlik ve mesafede yapıldığı ancak, iki engelli otopark alanı arasında olması gereken 150 cm'lik mesafe uygulamasının sağlanmadığı görülmüştür.

Engelli otoparkı da bulunan otopark alanından yaya kaldırımına geçişlerde uygun rampa geçişlerinin bırakılmadığı görülmüştür. Bu geçişlerin sağlanması önerilmektedir.

Engelli otopark alanının yüzey elemanı olarak, diğer yüzeylerden farklı malzemeler kullanılmadığı görülmüştür. Özellikle yağışlı havalardaki kayma ve kazaları önlemek amacıyla buna uygun yüzey malzemelerinin uygulanması önerilmektedir.

Rekreasyon alanları arasındaki yol kenarlarında da uygun sayıda engelli araç park alanlarının ayrılması önerilmektedir.

5.5. Yollar ve Kaldırımlar ile Yüzey Elemanları

İncelemeye konu olan Kent Ormanı parkı, ormana bitişik ve kısmen de orman alanı içeren bir alanda konumlandırıldığı için, doğal dokuya da uygun olan yer döşemeleri kullanıldığı gözlemlenmiştir. Alandaki yolların döşemesinde genel olarak granit parke kullanıldığı, daha seyrek bir şekilde de doğal taş ve dökme mozaik kullanıldığı görülmüştür.

Yağışların toprak içine rahat süzülerek taban sularını oluşturması açısından oldukça doğru tercih olarak görülen bu döşemeler, ortopedik engellilerin ve tekerlekli sandalye kullanıcıların kullanımını biraz zorlasa da iyi yapılmış tesviyeler sayesinde bu olumsuzluk nispeten giderilmiştir.

Alandaki yol ve kaldırımlarla ilgili en önemli eksikliklerin başında, rekreasyon alanları arasındaki yollarda yayalar için ayrı bir kaldırım ya da yaya yolu ayrılmayıp gelmektedir.

Bina giriş ve içleri, yollar, kaldırımlar dışında yüzey malzemelerinin gözlemlendiği çocuk oyun alanları ve spor alanlarında da kayma ve düşmelere izin vermeyecek ya da düşme durumunda zarar vermeyecek elastik malzemeler kullanıldığı gözlemlenmiştir

Yapıların bulunduğu alanlarda yaya kaldırımlarının yapıldığı ama yoldan, bu yaya kaldırımlarına geçişler için uygun rampalar bırakılmadığı görülmüştür. Bu yaya kaldırımları ve park içi aksların hiçbirinde, görme engellileri uyaracak ve yönlendirecek, özel dokulu ve duymasanabilir yüzeye sahip malzemelerin kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

Tüm maddeler içerisinde alandaki en büyük eksiklik olarak, görme engelli bireylerin, parkın tamamını kullanabilmelerini sağlayacak bu döşeme ve yüzey malzemelerinden mahrum olması görülmüştür. Kemerburgaz Kent Ormanının engelli bireyle tarafından da erişilebilirliğinin ve kullanımının sağlanabilmesi için, öncelikli olarak bu duymasanabilir yüzey malzemelerinin, tüm alanların gerekli kısımlarına döşenmesi ve sesli uyarı sistemlerinin eklenmesi önerilmektedir.

5.6. Park Donatıları

Alanda bulunan donatı elemanlarından, çöp kutuları, banklar, aydınlatma direkleri, tabelalar, saksılar gibi donatıların tamamının ölçü, yola yakınlık, erişilebilirlik ve kaza ve çarpmalara neden olmayacak şekilde konumlandırılmaları, ölçü ve standartlara uygun olduğu görülmüştür.

Donatıların konumlandırılmalarında da en büyük eksiklik olarak, görme engelliler için bu donatılara erişimle ilgili herhangi bir uyarının kullanılmaması söylenebilir. Tüm bunlara erişim için sesli ikaz ya da duymasanabilir yüzeyler oluşturulması önerilmektedir.

Yukarıda sayılan donatılar dışında çocuk oyun gruplarında ve spor aktivitelerinin yapılması için ayrılan alanlarda; görme engelliler için de, ortopedik engelliler için de hiçbir donatının kullanılmadığı görülmüştür. Bu kadar büyük ve donanım açısından bu kadar kapsamlı bir kent parkında engelli bireyler için spor aletleri ve çocuk oyun aletlerinin kullanılmaması çok büyük bir eksiklik olarak tespit edilmiştir (Tablo 5.1).

Park içinde farklı alanlarda, etkinlik macera ve eğlence alanları dışında 3 çocuk parkı ve 3 de spor aletlerinin bulunduğu alan uygulamaları görülmüştür. Bu alanların en az birer tanesinde engelli bireyler için de uygun ölçü ve özellikte donatı eklenmesi önerilmektedir.

Başlıklar altındaki sonuç ve önerileri toparlamak gerekirse; engelliler için erişilebilirlik ve kullanılabilirlik odaklı bir park düzenlemesi, engelli bireylerin yaşam kalitesini artırarak, toplumsal katılımı teşvik edecektir ve engelsiz bir çevre oluşturarak kapsayıcı bir toplumun temelini oluşturabilecektir. Engelli dostu parklar; fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlara uygun bir şekilde tasarlanmış yollar, rampalar, oturma alanları ve tesisler sunmalıdır. Bu parklar, engelli bireylerin parkta serbest ve rahatça dolaşmasını, doğal güzelliklerin tadını çıkarmasını, spor ve rekreasyon faaliyetlerine dahil olabildiğini ve dolayısıyla da diğer insanlarla etkileşmelerini sağlayabilmelidir.

Engellilerin açık yeşil alanlara ve parklara erişimi ve bu alanlardan eşit şekilde yararlanabilme imkânı, onların yaşam kalitesini artırmakla kalmaz, bu haliyle toplumun genel hoşgörü ve dayanışma seviyesini de yükseltebilmektedir.

Sonuç olarak, kapsayıcı bir toplum olabilmek için, engellilerin ihtiyaçlarının da karşılanabildiği ve her bireye eşit fırsatlar sunacak parkların tasarımına ve düzenlemesine büyük önem verilmelidir. Engelli bireylerin kentlerdeki açık ve yeşil alanlara erişim ve katılım haklarının sağlanması, sadece adaletli bir toplumun değil, aynı zamanda insan haklarına saygılı bir toplumun da oluşmasını sağlayacaktır. Engelsiz parklar, insanlar arasında anlayış ve empati duygusunu artırırken, tüm bireylerin doğal ortamların keyfini çıkarabileceği bir alan sunarak toplumsal birlik ve hoşgörüyü güçlendirebilmektedir. Bu nedenle, park düzenlemesi ve tasarımlarında, öncelikli ilke olarak engelsiz tasarımların amaçlanması ve geliştirilmesi, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek adına önemli bir adımdır.

KAYNAKLAR

- Aile Çalışma Bakanlığı (2020). Erişilebilirlik kılavuzu.
- Alp, M. A. (2014). *Engelliler için dış mekan kullanım olanaklarının araştırılması: İstanbul Üniversitesi Beyazıt Yerleşkesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aygün, E. (2017). *Kentsel Açık Alanların Fiziksel Engelliler Tarafından Kullanım İmkânlarının Değerlendirilmesi; Tekirdağ Süleyman paşa İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aygün, E., Korkut, A., ve Kiper, T. (2018). Engelli bireyler için kentsel dış mekânlara erişilebilirliğin incelenmesi: Tekirdağ Örneği. *Artium*, 6.
- Akpınar, A. (2013). Kentsel Açık Alanlar: Başarılı Bir Kentsel Açık Alan İçin Gerekli Olan Kriterler Nelerdir? Peyzaj Mimarlığı 5. Kongresi. Adana. 3.
- Ataman, A. (2015). *Üstün Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler*. Açık öğretim Fakültesi. (Ünite 11).
- Gül, A., Dinç, G., Akın, T., Koçak, A. İ. (2020). Kentsel açık ve yeşil alanların mevcut yasal durumu ve uygulamadaki sorunlar. *İdealkent*, 11 (Kentleşme ve Ekonomi Özel Sayısı): 1281-1312.
- Ayan, D. M., Aydın, A. T., İnaltekin, E., Opçin, E., Özaydın, C. ve Özkalkan, B. (2014). Engelsiz Yaşam, Başkent Üniversitesi, <https://tip.baskent.edu.tr/kw/upload/464/dosyalar/cg/sempozyum/ogrsmpzsnm16/16.P1.pdf?id=10954> (17.05.2024).
- Aydın, A. (2012). Görme engelli üniversite öğrencilerinin bilgi erişim sorunları üzerine yapılmış bir araştırma. *Bilgi Dünyası*, 13 (1): 93-116
- Arslan, Y., Şahin, H. M., Gülnar, U. ve Şahbudak, M. (2014). Görme Engellilerin Toplumsal Hayatta Yaşadıkları Zorluklar (Batman Merkez Örneği). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4-2: 1-14
- Aygün, E., Korkut, A. ve Kiper, T. (2018). Engelli bireyler için kentsel dış mekânlara erişilebilirliğin incelenmesi: Tekirdağ örneği. *Artium*, 6 (2): 20-32
- Aytuğ, E. (2008). Kocaeli İli Gölcük İlçesinde Süreğen Hastalık Dışı Özürülük Sıklığı, Nedenleri ve Özürülülerin Sorunları. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Babür, N. (2019). Özgül Okuma Bozukluğu: Tanımı, Belirtiler ve Eğitsel Öneriler. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 35 (2): 67-83
- Bayramoğlu, E. ve Seyhan, S. (2019). Kentsel Açık Yeşil Alanlarda İklim Değişimi, *Isas Winter*, 10: 25-27.

- Bayram, Z. (2022). *Özel Yetenek Kavramı ve Türkiye’de Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi. Teoriden Uygulamaya Özel Yetenekli Çocuklar*. Editör (Dr. Arzu Bözdağ Tulum).
- Bolat, E. Y. (2018). Süreğen Hastalığı Olan Çocuklar ve Hastane Okulları. *Milli Eğitim Dergisi*, 47 (218):163-186
- Budak, E. Z. (2010). *Cumhuriyet Döneminde Antakya Kenti Açık-Yeşil Alan Sistemlerinin İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antakya, 61.
- Buğday, M. (2022). *Disgrafili Öğrencilerle Çalışan Öğretmenler İçin Geliştirilen Eğitim Programının Öğretmenlerin Bilgi Yeterliliklerine Etkisinin Değerlendirilmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı Yayımlanmış Doktora Tezi. Konya, 17.
- Çarkçı, Ş. (2011). *Engellilerin Mesleki Eğitimi ve İstihdamı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 163.
- Ceylan, A. (2007). *Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm ile İlişkilendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi, İstanbul, 181.
- Demirdöven, M. (2024) *Engelli Bireylerin Erişilebilirlik Mücadelelerine Yönelik Deneyimleri: Nitel Bir Değerlendirme*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 132.
- Domaç, Y. S. (2023). *Kent parklarının erişilebilirliğinin engelliler açısından değerlendirilmesi: Giresun Adası botanik bahçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 115.
- Emür, S. ve Onsekiz, D. (2007). Kentsel yaşam kalitesi bileşenleri arasında açık ve yeşil alanların önemi. Kayseri/Kocasinan ilçesi park alanları analizi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22: 367-396.
- Elemek, M. A. (2008). *Öğrenme Bozukluğu Olan Çocuklarda Benlik Saygısının ve Kaygı Durumunun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 129.
- Gökçe, D. (2012). *Antalya Atatürk Kültür Parkı Örneğinde Parkların Engelli Bireyler Tarafından Kullanım Olanakları*. Yüksek Lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya, 110.
- Güçin, G. ve Oruç, Ş. (2015) Türkiye’de Üstün Yetenekliler ve Üstün Zekâlılar Alanında Yapılmış Akademik Çalışmaların Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2): 113-135.

- Gül, A. ve Küçük, V. (2009). Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 2.
- Gül vd., (2020) Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Mevcut Yasal Durumu ve Uygulamadaki Sorunlar, *Kentleşme ve Ekonomi*. 1281-1312.
- Güvenç, E. (2014). Belediyelerde Engelli Personel İstihdamı, Sorunları ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Hammill, D. D., Leigh, J. E., McNutt, G., ve Larsen: C. (1987). A new definition of learning disabilities. *Journal of learning disabilities*, 20 (2): 109-113.
- Hasan, G. ve Canan, K. (2023). Artuklu (Mardin)'da Kentsel Büyümenin Açık ve Yeşil Alanlara Etkisi. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 14 (3): 1-17.
- Hayta, Y. (2016). Kent Kültürü ve Değişen Kent Kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2): 165-184.
- Hepcan, Ş., Kaplan, A., Küçükerbaş, E. V. ve Özkan, M. B., 2001, Kemalpaşa (İzmir) Kent Yerleşiminde Kentsel Dış Mekanların Yeterliği Üzerine Araştırma, Ege Üniversitesi Araştırma Fonu Proje Kesin Raporu, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Proje No:1999- ZRF-019.
- Kent, E. S. ve Kriterleri, B. Y. U. (2015). KTMMOB Mimarlar Odası Yönetim Kurulu 50. Dönem Mimarlar Odası Yayınlar <http://www.girnebelediyesi.com/wp-content/uploads/2016/12/engelli-standartlari.pdf>. (11.05.2024).
- Keleş, R. (2002). *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Kısak, E. (2021). *Kentsel Mekânda Açık-Yeşil Alanların Çevre Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Konya, 104.
- Kılıç A (2001). *Kentsel Açık Alanların Kullanıcılar Tarafından Değerlendirilmesi: Kadıköy İskele Meydanı ve Yakın Çevresi*. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın, 209.
- Koç, C. (2021). Görme engelliler için hissedilebilir yüzey uygulamaları: Diyarbakır örneği. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 21 (1): 125-157.
- Kozan, H. İ., Bozgeyikli, H. ve Kesici, Ş. (2018). Engelsiz Kent: Görme Engelli Bireylerin Kentlerde Yaşadıkları Problemler. *İdealkent*, 9(23), 216-235.
- Kurak, Ö. Ü. K. (2022). *Duygusal Davranışsal Bozukluğu Olan Bireyler. Engelli Bireyler ile İletişim*, İstanbul: Efe Akademik Yayıncılık.
- Manavoğlu, E. ve Ortaçşme, V. (2007). Konyaaltı Kentsel Alanında Bir Yeşil Alan Sistem Önerisi Geliştirilmesi. *Akdeniz University Journal of the Faculty of Agriculture*, 20 (2): 261-271.

- Merkezi, D. A. (2019). Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu.
- Onat, D. (1998). *Yeşil Alan Kullanıcılarının Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi: Beşiktaş İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 132.
- Ökde, F. (2007). Kentlerde Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Konut Çevreleri için Açık ve Yeşil Alanların Önemi. 11. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Konferansı. (Editör, Prof. Dr. Arvas, A) ISBN: 978-605-71623-0-4. 237 Antalya.
- Önder, S. ve Kurtaslan, B. Ö. (2009). Kent Planlamaya Ekolojik Yaklaşımlar ve Konya Kenti Yeşil Kuşak Örneği. *Selcuk Journal Of Agriculture And Food Sciences*, 23 (47): 56-62.
- Önder, S., ve Polat, A. T. (2012). Kentsel açık-yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi. Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri, 19.
- Önen, E. (2015). *Kentsel Açık-Yeşil Alan Stratejilerinin Belirlenmesi: Güzelbahçe (İzmir) İlçesi Örneği*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 289.
- Özdamar, U. (2006). *Açık-Yeşil Alan Kullanımlarının İmar Planlarındaki Dağılımları ve Uygulama Sorunları-Bursa Osmangazi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İzmir, 252.
- Özdingiş, N. (2007). *İstanbul kent parklarının bedensel özürlüler açısından değerlendirilmesine yönelik bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçe Şehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 178.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018) Resmi Gazete, Madde 4, 07.07.2018, Sayı 30471
- Özmen, R.G. (2010). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim, Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler*, Pegem Yayınevi.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye’de Engelli Gerçeği*, MÜSİAD Cep Kitapları, İstanbul, 17.
- Özida (Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı) (2010) Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, yayın no:49, Ankara.
- Pouya, S. (2021). Engelli bireylerin erişilebilirliğinin artırılması ve farkındalığın sağlanması için evrensel donatı tasarımlarının önemi ve buna ilişkin peyzaj alanlarında bazı tasarım önerilerin verilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 5 (2): 209-229.
- Salman, U., Özdemir, S., Salman, A. B. ve Özdemir, F. (2016). Özel öğrenme güçlüğü Disleksi. *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 2 (2): 170-176.

- Sarp, T. F (2013). *İşitme Engelli Bireylerde Görsel Algı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Ana Sanat Dalı İstanbul, 85.
- Spahiu, M. (2014). *Engelliler İçin Kent Fiziki Mekânının Değerlendirilmesi – Kosova Örneği*. Yüksek Lisans Tezi Trakya Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Edirne, 137.
- Şat, N. ve Göver, T. (2017). Engelliler için belediyelerin erişilebilirlik sorumlulukları: Çorum engel haritası projesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10.
- Yanikkerem, E., Esmeray, N. (2017). İşitme ve Konuşma Engelli Kadınların Yaşadığı Güçlükler. *Annals of Health Sciences Research*, 6: (521-541)
- Temiz, M., Sağlık, A., Sağlık, E. ve Kelkit, A. (2019). Kent Turizminin Marka Kent Oluşumundaki Etkisi: Çanakkale Kent Turizminin Swot Analizi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 257- 273.
- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2014). Kentsel Peyzajda Engelli/Yaşlı Birey İçin Bağımsız Hareket Olanağı ve Evrensel Tasarım Kavramı. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 14 (1): 7-14.
- Yenipazarlı, A., Çondur, F. ve Cömertler, N. (2020). Engelli Bireylerin Kamu Hizmetlerinden Memnuniyeti: Nazilli İlçesi Örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2): 77-93.
- Yıldız; Z., Yıldız; S. ve Karaçayır, E., (2017). Dünyada ve Türkiye’de Engelli Turizmi Pazarının Değerlendirilmesi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5 (2): 61-80.
- Yılmaz, S. (2015). Bir kampüs açık mekânının peyzaj tasarımı: Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Binası. Kastamonu Üniversitesi, *Orman Fakültesi Dergisi*, 15(2): 297-307
- Yücesoy, E., Gülmez, F.G. ve Aysel, N.R. (2007), Kentli Dostu Fiziksel Çevrenin Erişebilirliği Kapsamında İstanbul’da Alan Çalışması, Uluslararası Katılımlı II. Kent ve Sağlık Sempozyumu, Bursa.

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL-1 (2024). <https://shoptr6.magmamusicfestival.com/content?c=engelli+lifti+ fiyatlar %C> (17.04.2024).
- URL-2 (2024). <https://rampauretimi.wordpress.com/tag/sabit-rampa/> (17.04.2024).
- URL-3 (2024). <https://www.muratlihizmetgazetesi.com/teski-binasina-engelli-rampasi>. (17.04.2024).

- URL-4 (2024). <https://www.atapaslanmazkorkuluk.com/hizmetlerimiz/engelli-rampasi-korkuluk/> (17.04.2024).
- URL-5 (2024). <https://www.333reklam.com/engelli-cagri-butonlari/> (17.04.2024).
- URL-6 (2024). <http://www.kulelireklam.com/index.php/gorme-engelli-urunleri/braille-alfabeli-yonlendirme-sistemleri>. (17.04.2024).
- URL-7 (2024). <https://www.ileritrafik.com/soguk-yol-boyasi-ile-engelli-park-yeri-sablon-boyama>. (17.04.2024).
- URL-8 (2024). <https://www.mentestasarim.com/hizmetlerimiz/engelli-otoparki/>. (17.04.2024).
- URL-9 (2024). <https://t24.com.tr/yazarlar/necdet-turhan/ne-demeli-kor-mu-gorme-engelli-mi-sagir-mi-isitme-engelli-mi,27617>. (17.04.2024).
- URL-10 (2024). <https://bsellhh.govanfolkuniversity.org/category?name=engelli%20yaya%20ge%C3%A7idi>. (17.04.2024).
- URL 11 (2024). <https://webdosya.csb.gov.tr/db/edirne/haberler/er-s--leb-l-rl-k-son-hal--20201222122118.pdf> (17.04.2024).
- URL-12 (2024). <https://www.uzmanguvenlikfilesi.com/tokat-gorme-engelli-yolu> (17.04.2024).
- URL-13 (2024). <http://www.siirtozelidaresi.gov.tr/siirt-il-ozel-idaresi-hizmet-binasina-gorme-engelliler-icin-yurume-bandi-dosendi>. (17.04.2024).
- URL-14 (2024). <https://www.mertoglu.com.tr/engelsiz-oyun-parklari-ile-engelleri-birlikte-asalim/> (17.04.2024).
- URL-15 (2024). <https://www.girnebelediyesi.com/wp-content/uploads/2016/12/engelli-standartlari.pdf> (17.04.2024).
- URL-16 (2024). <http://kemerburgazkentormani.ist/maglova-su-kemeri/> (17.04.2024).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Esengül ÇİL

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyet/Yayımlar :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler ve Kurs Belgeleri :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E Posta :

Tarih : 16/08/2024 (Tez Savunma Tarihi)